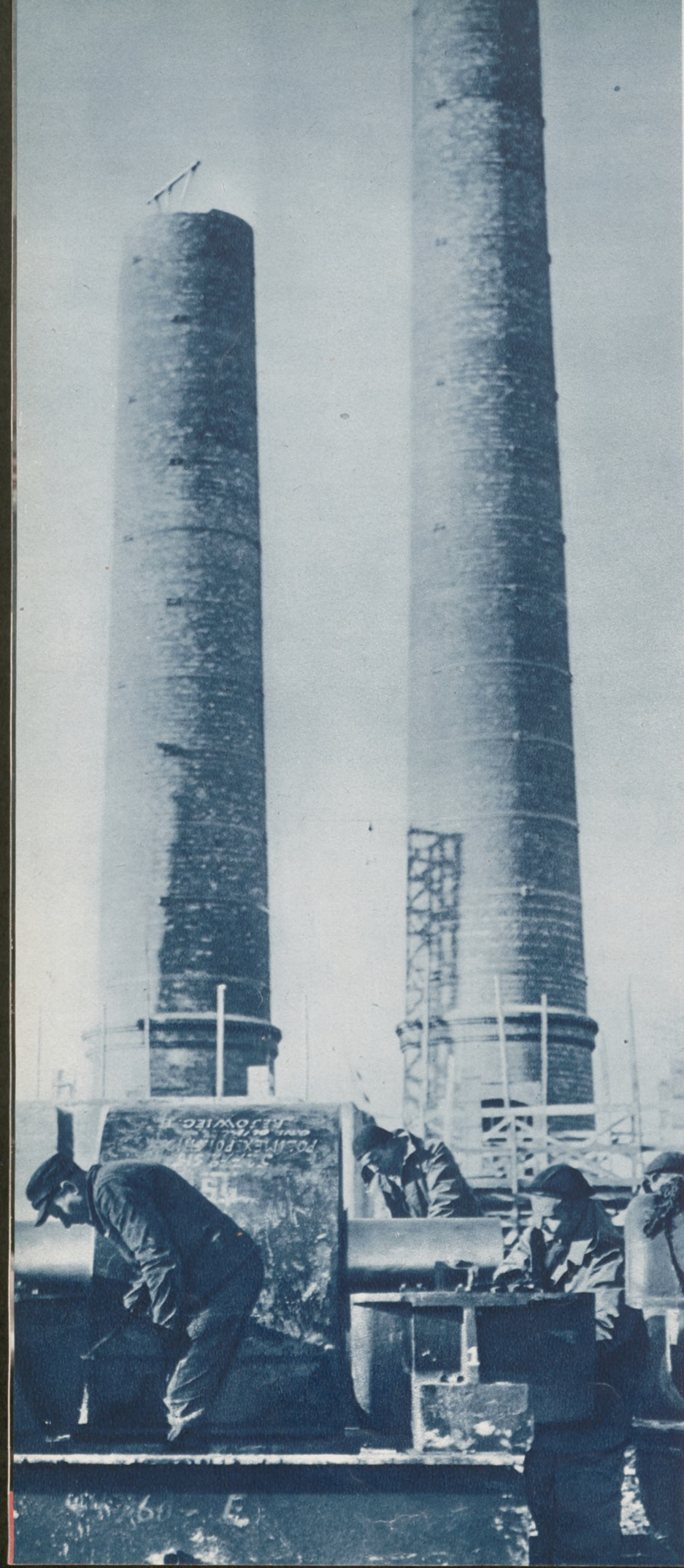


Nové
POLSKO



Branné síly Polské lidové republiky střeží svrchovanost a nezávislost polského národa,
jeho bezpečnost a mír (Ústava PLR čl. 6)



Stefan Zawadzki

Frontowa mapa

Zniszczona wiekiem, posklejana
Napędce w lesie, na postoju,
Mapa, jak żołnierz cała w ranach,
Pod szkłem, na biurku w moim pokoju.

Po pracy często siadam przy niej,
Oglądam pola walk sprzed laty,
Splątane w dróg frontowych linie
Zostały kółka, strzałki, daty . . .

Wyblakły kleks przy małym kółku —
Wiosenny dzień pod Kołobrzegiem,
W ów dzień dowódca mego pułku
W natarciu poległ tuż nad brzegiem.

Strzałka nad Odrą, znak pod Wałczem,
A dalej Berlin — gwiazdka, data . . .
Tu spod Lenino szliśmy walcząc,
Stąd zaczął się ostatni atak.

Przez środek mapy płynie Wisła,
Niebieska nitka, krzyżyk tutaj
W czterdziestym ósmym znaczył
przyszłość,
Z której wyrosła Nowa Huta.

Lubelskim traktem auta pędzą,
Przez mapę, trasą na Andrychów
i Częstochowskim wielkim piecom
Swoją energię daje Dychów.

*

Na starej mapie — nowe znaki.
Drogą wczorajszą krwawych bojów
Dziś w przyszłość się wytycza szlaki
Ludziom tworzącym dla pokoju.

Wrzesień 1952

VZNIK POLSKÉ ARMÁDY

12. října 1943 u Lenino na Smolensku stanul polský voják po prvé po boku sovětského vojáka, aby sta kilometrů od rodné země vítězně bojoval proti hitlerovským uchvatitelům, aby prokázal své nezlomné odhodlání bojovat do posledního dechu o svobodu a nezávislost své vlasti.

Od prvních bitev Kościuszkovy divise až k posledním výstřelům v Berlíně rostla ne-

obrovskou pomoc Sovětský svaz a sám generalissimus Stalin osobně. Voják polské lidové armády stanul po boku svých sovětských druhů dokonale vyzbrojen nejmodernější sovětskou vojenskou výbrojí.

Polští vojáci-kościuszkovci již v prvních bojích v oblasti Lenino prokázali opravdovou statečnost a hrdinství. Drtili nepřítele zničujícími údery, prudce útočili, dovedně

„Hrdinů Westerplatte“, dělostřelecké brigády „Józefa Bema“, letecké eskadry „Warszawa“ a III. divise „Romualda Traugutta“.

O rok později, kdy sovětské armády vypudily nepřítele z území Sovětského svazu a vstoupily na polskou půdu, aby i tu zbavily okupantů, bojovalo již po boku Sovětské armády silné polské vojsko, kte-



Ministr národní obrany, maršál Polska Konstanty Rokossowski

ustále sláva polské armády. Vojáci bojovali o osvobození své vlasti i prastarých polských krajů na západě, podíleli se na zničení hitlerovských divisí u Visly a Odry, zúčastnili se vítězných bojů o Varšavu, bojovali v poslední bitvě, v bitvě o Berlín.

Divise Tadeusze Kościuszka, nesoucí jméno velkého národního hrdiny, bojovníka za svobodu polského národa, byla vytvořena v těžkých letech druhé světové války na popud polských komunistů, kteří stejně jako tisíce jiných Poláků našli po okupaci Polska hitlerovskými útočníky v r. 1939 útočiště v pohostinné zemi sovětů. Vznikajícím jednotkám polské armády poskytl

upevňovali dobyté posice a skvěle plnili svěřené úkoly. Již v prvních dnech ofensivy způsobili vojáci nepříteli velké ztráty a osvobodili mnoho vesnic. Uchvatitelé pocítili na vlastní kůži údery polských vlastenců bojujících po boku Sovětské armády o svatou věc osvobození svého národa a vytvoření svobodného a nezávislého lidového Polska.

Zpráva o bojových činech divise Tadeusze Kościuszka oběhla celou Evropu.

Po vytvoření I. divise překročili polští vlastenci v SSSR k formování dalších nových jednotek lidového polského vojska — II. divise, tankového armádního sboru

ré se stalo jádrem dnešní lidové polské armády.

Maršál Sovětského svazu Žukov ve svém projevu k 7. výročí vzniku lidového Polska vysoko hodnotil bojové činy vojáků polské armády.

„Bojové přátelství mezi sovětskými a polskými vojáky rostlo a vzkvétalo v ohni bojů proti hitlerovským uchvatitelům. Vojáci Sovětské armády chovali velkou lásku a hlubokou úctu k vojákům polské armády.“

Generalissimus Stalin ve svých rozkazech nejednou děkoval chrabřím polským vojákům. Hlavní město Sovětského svazu

Moskva nejednou jim vzdávalo poctu. Tisíce polských vojáků bylo za odvahu, mužnost a hrdinství vyznamenáno řády Sovětského svazu.

Sovětský národ a vojáci Sovětské armády vysoko hodnotí statečné činy svých spolubojovníků, hrdinné polské vojáky, kteří bojovali proti hitlerovským uchvatitelům."

Bratrství zbraní a ideologie mezi polskou armádou a sovětskými vojsky je nevyčerpatelným zdrojem její síly a rozvoje. Za svůj vynikající bojový výcvik vděčí polské oddíly neúnavné práci sovětských instruktorů a velitelů, kteří učili polské vojáky stalin-skému umění vítězit, kteří předali polským vojákům nádherné bojové zkušenosti nejmohutnější armády světa. Zásluha patří rovněž usilovné politické práci, řízené polskými komunisty, kteří vštěpovali masám polských vojáků plamenné vlastenectví a internacionalismus, lásku a věrnost k vlasti, lásku a spojeneckou věrnost k Sovětskému svazu, úctu k tradicím polského národa. Byli to polští komunisté, kteří vštěpovali polským vojákům nové uvědomění, víru v nové Polsko, Polsko lidové, opírající se o hranice na Odře, Nise a Baltu.

Lidová polská armáda je armádou novou, lišící se ve všech směrech od předválečné buržoasní polské armády, jež byla nástrojem třídního útisku a sloužila imperialistickým cílům. Polská armáda, která vznikla z polských vojenských oddílů, vytvořených na území Sovětského svazu a z partyzánských oddílů Lidové gardy a Lidové armády, které pod vedením Polské dělnické strany bojovaly proti hitlerovcům v okupovaném Polsku, odráží lidově demokratickou podstatu státního zřízení Polska a jejím posláním je hájit vymoženosti, svo-

vodu a pokojnou práci milionových mas polského pracujícího lidu.

Prolitá krev a obětované životy polských a sovětských vojáků vydaly bohaté plody. Vládu v polské zemi, osvobozené z jařma fašistické okupace, vzal do svých rukou polský lid. Do lůna mateřské země se navrátily prastaré polské kraje Piastů u Odry, Nisy a Baltu. Polský dělník uvedl do chodu staré továrny a vybudoval nové, ruka pracujícího polského rolníka, osvobozeného z jařma velkostatkářského vykořisťování, zaorala úhory.

Po ideologické stránce je polská lidová armáda opravdovou armádou dělníků a pracujících zemědělců. Voják polské armády je uvědomělým občanem, který stejně jako celý národ těží ze všech občanských práv. Vojáci polské armády, plníce vojenskou službu, plně si uvědomují potřeby své vlasti i její postavení na mezinárodním kolbišti, aktivně se účastní všech celonárodních akcí. Bohaté formy kulturního a sportovního života v armádě neustále zvyšují politické uvědomění a politickou aktivitu vojáků.

Polská armáda je armádou nového typu, jejíž každý voják si plně uvědomuje, že hájí zájmy pracujícího lidu, že stojí na stráž míru. Hlubokou úctu a lásku chová polská armáda k vůdci polského národa, k předsedovi Rady ministrů, soudruhu Bolesławu Bierutovi. On byl v čele komunistů, kteří kladli první základy pro vybudování branných sil Polské lidové republiky, jeho péče, péče Polské sjednocené dělnické strany provázela polskou armádu po celé její rozvojové cestě a provází ji i dnes.

Lidová polská armáda má zkušený, všestranně vyškolený, v bojích proti fa-

šismu zocelený a s lidem úzce spjatý kádr velitelů.

Vzorem vojáků polské armády, vzorem vlastenectví a internacionalismu, statečnosti, obětavosti a chabrosti je ministr národní obrany, maršál Polska Konstanty Rokossowski, syn dělnické Varšavy, nadaný velitel ze stalinové vojenské školy, hrdina od Moskvy, Stalingradu a Kurska, osvoboditel Prahy a Gdanska.

Polská armáda, vedená svým proslaveným vrchním velitelem maršálem Rokossowským, čerpá svou sílu z nejpřednější stalinové vojenské vědy, z vědy, která se v bojích proti hitlerovskému fašismu a japonskému militarismu ukázala neselhávající zbraní, umožňující dosažení vítězství, a která zajistila rovněž polským zbraním vítězství na velké bojové cestě od Lenina přes Varšavu, Přímořský val, Kolobřeh, Gdyni a Gdansk až do Berlína.

S hlubokým porozuměním pro své zodpovědné úkoly školí se každodenně vojáci polské armády. Plně si uvědomují, že jsou současně vojáky mohutného tábora míru a pokroku a že na růstu jejich politické úrovně i úrovně bojového výcviku závisí nejenom růst obranyschopnosti milované vlasti, Polské lidové republiky, nýbrž i růst sil mnohomilionového tábora míru, tábora všech mírumilovných lidí světa, tábora, vedeného mohutným Sovětským svazem.

Polský lid chová ke své armádě hlubokou lásku a věnuje jí neustálou starostlivou péči. Protože polská armáda je armádou osvobozených dělníků a rolníků, je věrnou strážkyní polských hranic na Odře a Nise, věrnou strážkyní svobody a nezávislosti lidového Polska.

Sovětská a polská vojska před Brandenburskou branou v Berlíně (reprodukce obrazu malíře Wiśniewského)





Polští tankisté před Mělníkem (obraz W. Zakrzewského, připravovaný pro Museum polské armády na výstavu »10 let lidové polské armády«)

Z. WILAMOWSKI mjr.

Jaro v Sudetech

Rudé jazyky plamenů chtivě olizovaly zdi hořících domů. Vítr, spojenec požáru, uchvacoval nové a nové svítivé roje vířících jisker. Kam oko pohlédlo, všude po střechách budov se plazily pohyblivé plameny.

Za takového osvětlení probíhal noční boj oddílů II. armády polského vojska u Bischofswerdy v prvních dnech května 1945. Rozpoutal se zápas o každý dům, o každé poschodí, o sklepy, proměněné v protiletectvé kryty.

Ještě před půlnocí mohutná exploze přehlušila rytmické serie strojních pušek i jednotlivé výstřely. Do bitevních vrávy se náhle vetřel prudký výbuch. Pušky se na několik vteřin odmlčely. Jen snopy zlatých jisker vzlély ke klidnému nebi, rozjasněnému miliony hvězd. Husté mraky dýmu nad místem exploze zrudly odleskem blízkých požárů. Ukazovaly směr novému účinnému útoku polských oddílů.

Explosi způsobili polští zákopníci, kteří vyhodili do vzduchu silně opevněné hnízdo fašistického odporu. To rozhodlo o rychlém ukončení boje. Fašisté se ocitli v železných klestích. A když byla konečně část města zcela odříznuta, obklíčena v ní skupina hitlerovských žoldáků se vzdala.

K ránu jsme vkročili do města. Mezi začouzenými zdi domů se začali objevovat obyvatelé města. Vyvěšovali bílé prapory. Na nás se dívali nedůvěřivě a nepřátelsky, jako by stále ještě nechápali, že původ-

cem všech jejich neštěstí je hitlerismus.

O dva dny později — 8. května — překročili jsme po boku sovětských vojsk hranice Československa, vzdálené od Bischofswerdy 25 kilometrů. Nepřátelský stín válkou zmrzačeného města zůstal za námi. Tam, směrem k jihu, v bratrské zemi, byly hlavní síly armády hitlerovského generála Schörnera. Šli jsme na pomoc bratrskému českému národu, který po sedm let trýznila fašistická bestie.

Toho roku rozkvetlo jaro dříve než obvykle zelenými haluzemi stromů, pestrými květinami a bujnou trávou. Podél silnic, vedoucích přes západní pásmo Sudet směrem na Podmokly a Děčín, pochodovaly v proudu sovětských divisí také jednotky II. armády polského vojska. Jak jiná byla tato krajina ve srovnání se zničenými vesnicemi a městy rozpadající se III. říše. Baldachýn zeleného větroví stínil horské stezky a půda byla vystlána kobercem vonných květů.

Ale nevítila nás radostné jenom příroda. Na každém kroku nás vítali i lidé. Vybíhali z vesnických chalup, zavěšených až kdesi pod štíty hor, z bílých domků malebně rozhozených uprostřed zelených lesů.

U cest, po kterých kráčel polský voják, vítaly ho rozzářené tváře a volání: Nazdar! Natahovaly se k nám ruce a podávaly nám teplá jídla a nápoje. Děti nám běžely vstříc se sovětskými a polskými vlajkami v rukou.

Přišla k nám nesměle a vřele prosila, abychom ji zařadili do oddílu polských ošetřovatelek. Snažila se nás přesvědčit, že její pomoc ještě můžeme potřebovat, protože fašisté se jen tak lehce nevzdají, a my budeme muset prodělat ještě nejednu bitvu. Byla školenou ošetřovatelkou.

Na tvé jméno. Zdeňko Klikušová, vzpomíná s dojetím mnohý polský voják. Tvé obětavosti vděčí mnozí z nás za své zdraví a dokonce i život.

Když oddíl našich rozvědčků pronikl na druhý břeh Labe, tam se zakopal a čekal skoro dva dny na fašisty zničené dopravní prostředky, mladá 18letá Zdeňka přeplavala k nim v noci a poskytla pomoc raněným vojákům. Potom statečně ostřelovala útočící fašisty, pálila na ně po celý den ze strojní pušky, která patřila raněnému polskému vojákovvi. A potom — třebaže byla vyčerpána — pomohla dopravit raněné rozvědčiky do polní nemocnice.

Polské velitelství vyznamenalo mladou českou ošetřovatelku za hrdinnost a obětavost Křížem bojovníků a povýšilo ji na četaře.

Když jsme se s ní o několik týdnů později loučili, řekla nám se slzami v očích:

»Nikdy nezapomenu, soudruzi, na vaši statečnost a odvahu. Nezapomenu, že jste pomáhali po boku Sovětské armády vyhánět fašistické okupanty nejenom z naší, ale i z naší země.«

Nesmrtelné dílo Mikuláše Koperníka po 410 letech v Polsku

14. září t. r. odevzdal ministr školství profesor L. Štoll v pražském Valdštejnském paláci velvyslanci Polské lidové republiky Wiktoru Groszovi rukopis slavného polského hvězdáře Mikuláše Koperníka »De revolutionibus orbium coelestium«, který bude vystaven ve Varšavě u příležitosti 410. výročí Koperníkovy smrti. Vzácný rukopis převzali od velvyslance W. Grosze ředitel Národního musea ve Varšavě prof. dr. St. Lorentz, ředitelka oddělení rukopisů Národní knihovny ve Varšavě dr. A. Gryczowa a pracovník Polské akademie věd St. Rutkowski.

Odevzdání rukopisu byli přítomni náměstek předsedy vlády a ministr kultury V. Kopecký, vedoucí odboru lidových demokracií ministerstva zahraničních věcí dr. M. Gottwaldová-Čepičková, akademikové V. Jarník a J. Novák, doc. dr. F. Link a další zástupci vědeckých a kulturních institucí.

Ministr školství profesor L. Štoll, odevzdáváje velvyslanci W. Groszovi Koperníkův rukopis, pravil:

»Vážený soudruhu velvyslanče!

Je pro mne velikou ctí, že vám mohu v této chvíli jménem vlády Československé republiky předat rukopis díla geniálního, celým světem uctívaného polského astronoma Mikuláše Koperníka »De revolutionibus orbium coelestium« (O kruhových obězích nebeských těles), neobyčejně vzácnou jedinečnou památku, kterou naše vláda u příležitosti 410. výročí smrti Koperníkovy svěruje vládě Polské lidové republiky.

Dnes spolu s polským lidem oslavuje všechno pokrokové lidstvo velikého syna vaší vlasti, jenž patří do slavné galerie renesančních mužů, které Engels nazval obry ducha, vášně a charakteru.

Koperníkovu geniální dílo znamenalo nesmírný převrat nejen ve vědeckém poznání, ale i v myšlení národů. Proto si při této příležitosti s velkou úctou a dojetím uvědomujeme, jak zářnou, světodějnou památkou lidské kultury je rukopis, nad nímž se tu skláníme.

Přes 40 let pracoval geniální astronom na tomto díle, v němž shrnul svou celoživotní vědeckou a badatelskou práci. Osudy této rukopisné památky představují 400 let trvající dramatickou historii. A my v Československu se s hrostí zamýšlíme především nad tou skutečností, že náš Jan Amos Komenský tento rukopis láskyplně po celá desetiletí ochraňoval.

Tato historie opět jen dokazuje, jak blízcí si byli vědečtí duchové našich národů již dávno v minulosti. Jestliže ovšem vědecká pravda v minulosti takto sbližovala a sbratřovala vynikající jednotlivce národů, sbližuje dnes marxisticko-leninská věda celé národy. Prožíváme epochu, v níž díky tomuto vědeckému názoru a díky nejpokrokovější vědě sovětské se sbratřily oba naše národy, společně usilující o vítězství pravdy, lidu a trvalého, pokojného soužití všech národů na naší planetě. Koperník je jedním z těch geniálních mužů lidstva, který k uskutečnění těchto vznešených snů přispěl způsobem vpravdě převratným.

V těchto dnech se sjíždí do Varšavy polský lid a s ním pokrokové lidi z celého světa poklonit se památce velikého syna polského lidu a my jsme šťastni, že můžeme k tomuto svátku polského lidu tak významně přispět

dnešním aktem, který ještě více upevní bratrství našich národů i naši společnou lásku k našemu osvoboditeli Sovětskému svazu.«

Velvyslanec Polské lidové republiky W. Grosz převzal drahocenný rukopis a odpověděl:

»S hlubokým dojetím přijímám z rukou představitelů bratrské Československé republiky největší a nejvzácnější poklad polské vědy a kultury — rukopis nesmrtelného díla Mikuláše Koperníka »De revolutionibus orbium coelestium«.

Koperníkův rukopis, který opustil Polsko před více než 400 lety, dostává se díky srdečné přízni československé vlády a zejména předsedy vlády soudruha V. Širokého, náměstka předsedy vlády soudruha V. Kopeckého a ministra soudruha L. Štolla opět do vlasti. Polsko po prvé spatří rukopis epochálního díla, jež dal lidstvu syn polského národa.

Jak výmluvná je skutečnost, že se tento velký plod revolučního polského ducha, bouřícího se proti tehdejšímu tmářství, vrací do země, navždy osvobozené z jařma současné reakce. Vrací se do Polska, které společně s celým světovým táborem míru a socialismu bojuje o svobodu vědy, o to, aby věda sloužila pokroku a štěstí lidstva.

Polský národ zachová navždy vděčnost k bratrskému československému národu za to, že uchoval a před dějinnými bouřemi uchránil tento velký pomník pokrokové lidské myšlenky. Dílo »De revolutionibus orbium coelestium« bude od této chvíle rovněž pomníkem přátelství mezi našimi národy.«



Rukopis »De revolutionibus orbium coelestium« byl dne 16. září vystaven v sále Národního musea ve Varšavě.

Vedle vynikajících polských a zahraničních vědců navštívili Národní museum předseda Sejmu Polské lidové republiky Jan Dembowski, členové vlády v čele s ministrem zahraničních věcí St. Skrzyszewským, ministrem vysokých škol A. Rapackým a ministrem kultury a umění W. Sokorským.

Přítomen rovněž chargé d'affaires velvyslanectví ČSR ve Varšavě dr. Jersák a členové velvyslanectví.

K shromážděným promluvil ministr Sokorski, který m. j. řekl: »Je mi velkou ctí, že mohu jménem vlády Polské lidové republiky projevit co nejsrdečnější díky vládě Československé republiky, která předala polskému národu originál velkého pomníku polské kultury. Bratrský národ přechovával přes 400 let geniální dílo polského hvězdáře a tím je zachránil pro další pokolení našich národů a veškerou civilizaci. Jsme hrdi na to, že i náš národ přechovával a zachránil pro příští pokolení drahocenné kulturní pomátky na velikého Jana Husa a jeho spolubojovníky, které budou díky tomu předány v nejbližší době československému lidu.«

Provolání »Ať žije neochvějné přátelství a vědecká i kulturní spolupráce našich národů«, pronesené ministrem Sokorským, přijali shromáždění vřelým potleskem.

Po projevu ministra Sokorského poskytli prof. dr. Lorentz a prof. dr. Birkenmayer shromážděným podrobné informace o drahocenném rukopisu a jeho osudech.

Po III. světovém kongresu studentstva ve Varšavě



Ve jménu vědy, přátelství a míru

»III. světový kongres studentů — kongresem přátelství a spolupráce!« Toto heslo, umístěné nad stolem presidia, přivítalo účastníky parlamentu světového studentstva, který se konal ve Varšavě ve dnech 27. srpna až 3. září t. r. Bylo to vůdčí heslo jeho porad.

Dějiny mezinárodního studentského hnutí nepamatují tak mohutný a přitom reprezentativní kongres, jako byl tento, varšavský. Do Varšavy se sjelo 1096 účastníků z 202 různých studentských organizací ze 106 zemí. Vedle 401 delegátů se zúčastnilo kongresu 581 pozorovatelů, které Mezinárodní svaz studentstva pozval a kteří toto pozvání přijali.

Účastníci kongresu, kteří přijeli z různých zemí a světadílů, nepokládají uspořádání sjezdu právě ve Varšavě za sběh náhody, ale vidí v něm hlubší smysl. »Sešli jsme



STANISŁAW OSTROWSKI

Róža pokoju

(Na Kongres Studentów w Warszawie)

Motyle lamp rozsnuły już światel kokony
A wieczór skrzydła złożył. I oto brzęcząca
Muszla mojego miasta rozwarła się, skrząca
Klejnotem staromiejskim — Rynkiem
odrodzonym.

Znów przyjaciele zeszli się nad wielką rzeką,
Która poznała rozpacz, cierpienie i klęskę.
Czarny student z Colombo mówi o zwycięstwie
Rozumu, serca, prawdy — że już niedaleko

Dzień, gdy róža pokoju rozkwitnie płomienna
I wszechobecna w sercach... Bo cóż świat ocali
Jeśli nie jego młodość — ci, co się zebrali
Radzić nad złem, sunącym niby chmura
ciemna?...

Niechaj schyli się, niebo i gwiazdy dojrzałe
A zielone ogrody napoją słodyczą.
Oto chodzą zdumieni, nowe domy liczą
I ściskają nam dłonie od pracy zgrubiałe.

30 sierpnia 1953

se ve Varšavě — konstatoval ve svém referátu tajemník MSS Giovanni Berlinguer — díky srdečnému pohostinství našich hostitelů — studentů a celého polského národa. Scházíme se v nové Varšavě, která je symbolem obnovy a víry v mírovou budoucnost. Nikdo z nás nepomněl, že před 14 lety, přesně na den, dopadly na Varšavu první bomby, aby z ní učinily jiný symbol, symbol strašného barbarství války.

Obyvatelé Varšavy radují se z každého obnoveného domu, ale v jejich srdcích ještě tkví živá vzpomínka na zločiny hitlerovského militarismu, který ohrožoval v tomto městě celé lidstvo. Budiž nám dovoleno vyslovit úctu mučedníkům z let 1939—1945 a slíbit před obyvatelem tohoto hrdinného polského hlavního města, že učiníme vše, co bude v naší moci, aby nedošlo k dalšímu zničení, jaké potkalo Varšavu.

Polští studenti vynaložili mnoho práce a úsilí na přípravu kongresu a učinili vše, aby hostům z celého světa, kteří přijeli do Varšavy, co nejvíce zpříjemnili pobyt v hlavním městě.

Polští delegáti reprezentovali na kongresu přes 140.000 studentů lidového Polska. Reprezentovali jejich touhu po míru a po přátelské spolupráci se všemi národy, reprezentovali city vlastenectví a internacionalismu, vrozené každému polskému studentovi. Polští studenti s velkým dojetím naslouchali slovům díky a uznání, která tak často vyslovovali poslové studující mládeže celého světa a kterými začínaly všechny projevy na kongresu.

*

Velká hala, v níž se konal kongres, byla rozdělena na dvě části. Jednu, větší, zaujímal sněmovní sál, druhou, menší, pošta, buffet, stánek Ústředny lidového a uměleckého průmyslu, stánek Mezinárodní knihy a tisku. Poslední těšil se u delegátů největšímu úspěchu.

Mladý skandinávský biolog kupuje Lysenkovo dílo v anglickém překladu. Studentka filologie z Francie odchází se »Žněmi« Nikolajejové. Mexický delegát vrací se

Československá delegace na III. světovém kongresu mládeže ve Varšavě

do sněmovního sálu s celou hromadou knih, mezi nimiž snadno rozeznáme obálku španělského vydání Stalínových »Otázek leninismu«.

Během prvních tří dnů trvání kongresu bylo prodáno kolem 6000 knih; zvlášť velký zájem byl o překlady sovětských románů, politickou literaturu a slovníky.

*

Píseň je mezinárodním jazykem kongresu. Jakmile se sejde větší skupina delegátů, hned se rozezní zpěv.

Před zahájením porad sešli se delegáti různých zemí pod stinnou vrbou. Tady se bělá bílý burnus Sudance, tam se černá čepice Italova, ozdobená desítkami přívesků.

— Polska! Polska! — skandují delegáti. Vyzývají Poláky, aby zpívali. Rozlehla se melodie »Kukułeczki« a pak »Pochod přátelství«.

— Francie! Francie!

— Bulharsko! Bulharsko!

Každá země musí něco zazpívat, musí se představit písničkou.

Píseň všechny sbližuje a spojuje.

*

— Uděluji hlas paní Isabelle Blumové, zástupkyni Světové rady míru — říká vedoucí porad. V sále se ozvala bouře potlesku. Shromáždění naslouchají výzvě, aby se ještě silněji zapojili do boje o mír.

Isabella Blumová navazuje na památné Koperníkovy dílo a říká, že tak, jak on směle bojoval proti středověkému tmářství, tak i dnes studenti, kráčejíci v jeho šlépějích, musí bojovat proti připravovatelům nového světového požáru.

— Což nevidíte — zdůrazňuje řečnice — že když půjdeme touto cestou všichni ruku v ruce, dělníci, rolníci, studenti, obránci míru, dáme světu chléb, mír a svobodu.

Setkání se šestiletým plánem

KAROL MALCUZYŇSKI

Přinášíme úryvek ze sbírky reportáží K. Malcuzyňského »Setkání se šestiletým plánem«, která vyšla v tomto roce v nakladatelství ministerstva národní obrany MON.

Sám autor říká o této knize:

»Tato kniha je sbírkou reportáží. A tato sbírka reportáží ztratila svou aktualitu již tehdy, kdy byla odevzdána do tisku.

Takové konstatování faktu zní snad divně jako první věta, adresovaná čtenáři. Ale takové konstatování je nezbytné.

»Vinu« nese nejenom šestiletý plán. »Vinu«

nese dynamika našeho hospodářského rozvoje a tempo, v jakém se dnes přetváří celé Polsko.

Napsat opravdu aktuální knihu o šestiletce nelze. Než bude napsána a vytištěna, než projde celým koloběhem vydavatelské produkce a než se dostane do rukou čtenářů, bude již jenom historickým dokumentem. Továrna, kterou autor reportáže navštívil v době stavby, zahájila již výrobu, v mateřské škole, projektované architektem, hrají si již děti a reportáž o zděni základů pro novou bytovou čtvrť bude vyprávět o domech, ve kterých již dnes bydlí první nájemníci.«

Boj o první ocelárnu šestiletky

Vyčkávání a napětí rostlo. 120tunový vsázeč jeřáb, největší v Polsku, zdvihl za hluchého dunění mohutných motorů ohromnou, 40tunovou kád.

Ve velké budově ocelárny se shromáždili všichni, kteří v posledních dvou týdnech, zapomínajíce na odpočinek i na jídlo, dokončovali s neobyčejným nadšením a obětavostí, za užaslého obdivu celého Polska, první ocelárnu šestiletky. Ve svátečně vyzdobené lici hale stojí junáci ze Služby Polska, dělníci, inženýři a technici. Montéři a instalatéri, kteří po dva týdny pracovali v závratné výšce a ani dnes nesestoupili na zem, hustě se rozsadili na vsázečím stroji, na vysokých konstrukcích, vazbách a sloupech a hledí se svých strmých pracovních stanišť na slavný okamžik. Konečně...

Je 10 hodin 19 minut

Oslňující záře zalila ocelárnu.... Široce se rozprskl snop jisker.... Nezadržitelným proudem vytryskla tekutá ocel. Zdvihla se bouře potlesku a volání. Zazněly tóny Internacionály. S radostí v očích, se vzrušením,

stoupajícím až kamsi do hrdla, hleděli dělníci a inženýři na dílo svých rukou a myšlenek. Hleděli na ně brigády z hutí a továren, které přispěchaly Čenstochové na pomoc.

40 dní před stanoveným termínem zahájila nová ocelárna hutnického kombinátu »Čenstochová« výrobu.

Byl to den vítězství velké bitvy o první ocelárnu šestiletky.

Byl to den vítězství po mnohatýdenním boji.

Pozoroval jsem tento boj z blízka. Každodenně jsme sledovali zápolení s časem, s obtížemi, s obrovskými úkoly, sledovali jsme boj, z něhož vyšli jako vítězové polští dělníci, polští inženýři a technici, socialistický pracovní styl a naše plánované hospodářství.

A přece před šesti dny...

Před šesti dny

— Pozor! Pozor! Patnáct junáků ze skupiny Brzeziňského, 40. brigáda ze Služby Polska urychlila o 3 hodiny kladení kolejí na svém úseku. Nákladní vagon vyjedou dříve. Výborně, junáci!

Desítky tlapačů rozhlásily tuto zprávu po celém staveništi. Zvedly se

na kratičkou chvíli tváře svářečů a montérů »Mostostalu« a hutí »Zgoda«, pracujících při montáži vsázečích stroje. Zaradovali se hutníci, kteří teprve nedávno převzali do své správy první martinickou pec: »Dostaneme dříve šrot.«

— Ti chlupci ale mají tempo — zabručel vedoucí čtyř Baran, který ve šrotovně šaloval se svou partou tesářů záseky pro šrot. — Kluci, musíme dělat jako ďábli. Hned se nám sem přiženou s mašinou.

Téhož dne jsme četli ve večerním vydání bleskovky: »Tesařská parta Henryka Barana, která se zavázala, že zkrátí dobu bednění pro podpěry ve šrotovně, splnila závazek na 220 procent.«

— Pozor! Pozor! Party z »Mostostalu« a hutí »Zgoda« dokončily dnes, po 5 pracovních dnech, mechanickou montáž vsázečích stroje. Kolektiv »Elektromontáže« již zahájil montáž elektrické...

Až se podívil jeden z těch, kteří tento rekord vytvořili.

— Tak se na to podívejte — zabručel starý mistr Sowa ze »Zgody«. — 35 let pracuji u vsázečích strojů a takovou prácičku jsem ještě neviděl.

Dva měsíce se montuje vsázecí jeřáb a oni to dokázali za pět dní. To je něco...

— Pozor! Pozor! Radiouzel vysílá důležité hlášení. Dopravní mistr! Proč nám neposíláte včas cihly a písek na stavbu komína čís. 4? Copak nevíte, že dělníci bojují o každou minutu? Pozor! Pozor! Technik z investičního oddělení nedodal vozík pro vsázecí zařízení na šrot...

Radiouzel nechválil vždy, ani nepřikyvoval. Desítky tlampačů roznášely slova do všech koutů stavby. Mnohá tvář zčervenala přitom hanbou. Jinde vyvolávala slova neklid: »Pšakrev! Když to na našem úseku půjde takhle dál, vynadají nám před celým osazenstvem...«

Ve dne v noci měla v čenstochovské tiskárně pohotovost redakce bleskovky. Čekala na nový text, na telefon z hutí! Z lisu se rozjížděly do hutí mokré stuhly čerstvých hlášení. A za hodinu, ve všech odděleních, na všech pracovištích připomínaly, radily, mobilisovaly.

— Elektromontéři! Čekáme na připojení řídicích zařízení! Zvyšte pracovní tempo...

V mohutné hale nové ocelárny přímo proti ohňovým otvorům první martinské peci, v samém centru mohutného čenstochovského pracovního tempa, visí dvoupatrový transparent.

Zde, na tom transparentu, každý den časně zrána, když noční směna ustupuje první, denní, odehrává se velmi jednoduchá věc, která, jaksi sama sebou, beze všech formalit, proměnila se v oslavu. Kdosi se šplhá nahoru... mění číslo... »pětka« mizí a na transparentu se začervenala »čtyřka«.

... již za 4 dni bude zahájen provoz v nové ocelárně — připomíná dvoupatrový transparent.

... Již za 3 dny!

Stavební vášeň

Nikoli ze dne na den, ale z hodiny na hodinu měnil se čenstochovský pracovní revír. Žádné pero by nebylo s to popsat, co se zde dělo. Vyjdeš si na chvíli z hutí a když se vrátíš, nepoznáš již místo, které jsi před chvílí opustil.

Před dvěma týdny sem přišel jistý velký odborník. Když si prohlížel haly ocelárny, zavalené materiálem, a celé prostranství, plné děr, výmolů a trychtýřů, nedokončené komíny, vsázecí stroje a instalace, řekl vyděšený generálnímu řediteli hutí, soudruhovi inž. Czechowiczovi:

— Zbláznili jste se? Za dva týdny chcete dát do chodu martinské pece? Takové zázraky se nedějí...

Před pěti dny, přesně 7. června ve 2 hodiny ráno, po dvoudenním dramatickém boji o přívod plynu do pece, objevil se nad čerstvě dokončeným štíhlým komínem první červený chomáček dýmu, stěží patrný na noční šedomodré obloze. Do martin-

ské pece číslo 1 v nové ocelárně byl vypuštěn plyn. Dole na podiu, starí dělníci, o nichž jistě nelze říci, že snadno podléhají dojmům, chovali se jako malé děti. Kdosi se vrhl kolem krku inž. Musialkovi, který tyto první polské martinské pece navrhoval. Oči mu zářily radostí:

— Tak jsme to přece jenom dokázali, hrome!

Dva týdny realizoval se na čenstochovské stavbě zázrak usilovné, ne-

svazák Witold Niegut pracuje 20 hodin bez odpočinku.

Ale i ředitelství dávalo »špatný příklad«. Inženýři, technici a mistři nevycházel z hutí po mnoho dní. Krátký telefonický vzkaz domů, krátké chvílky kamenného, kradeného spánku. Na každodenní výrobní poradě hovoří polovina z nich chrapotivým šepem.

Noc. Červnový soumrak...

— Haló! Haló! Radiouzel končí ve-



konečně obětavé a neomylně organizované lidské, socialistické práce.

Hrdinství práce

Dvoupatrový transparent hlásá: »Hrdinští budovatelé ocelárny! Již jenom 2 dny...«

Hrdinství práce! Nikde neznějí tato slova opravdověji a srozumitelněji než zde. Noc již dávno přestala být nocí. Den již dávno přestal být všedním dnem. Takové dny se neprožívají často.

Došlo k tomu, že montéry museli násilím odvádět s vysokých konstrukcí, kde pracovali bez přestávky 12—16 hodin. Na ředitelství podniku se chytali za hlavu, když zjistili, že

černí vysílání. Soudruzi! Nezklameme důvěru strany a vlády. Osvědčíme se v této zkoušce. Dáme do provozu první ocelárnu šestiletky 40 dní před stanoveným termínem. Zítra je poslední den...

Na rozlehlém prostranství před ocelárnou se rozprostřela noc. Ohromný masiv nové ocelárny se vynořil ze soumraku rozzářený tisíci světly, plameny a jiskrami. Ozývala se zmatená ozvěna hlasů, řinčení železa, dunivého bušení kovadel, rachot strojů i poslední taktky bojové proletářské písně, plynoucí z tlampače.

Čenstochovský boj o první ocelárnu šestiletky pokračoval. Této noci bylo již známo, že nadcházející den bude dnem vítězství.

Měsíc prohlubování polsko-sovětského přátelství

8. X. — 8. XI.

Nejširší vrstvy polského lidu stále častěji sahají po sovětské knize, osvojují si ruský jazyk, bedlivě sledují tvůrčí úspěchy sovětských úředníků, zlepšovatelů, techniků, umělců, vědců a spisovatelů. Stále hlouběji si

lovně získává vědomosti o SSSR a neustále je prohlubuje.

Od IV. sjezdu SPSP, to znamená během šesti měsíců, uspořádal Svaz na venkově ve spolupráci s výbory Národní fronty a s masovými orga-



Sovětská technická expertka ing. A. Abakumová (první zleva) řídí práci polské svářečky Zofie Zylvé



V prvních třech měsících letošního roku bylo založeno 2500 nových kursů ruského jazyka

osvojují zkušenosti sovětských přátel, aby je potom uplatňovali v závodech, na velkých stavbách socialismu, v zemědělství, ve vědě a kultuře.

Masový příliv nových členů do Svazu polsko-sovětského přátelství je významnou manifestací prohlubujícího se přátelství mezi polským národem a národy Sovětského svazu a dokazuje, že v masách polského lidu neustále roste zájem o problematiku země sovětů, že polská veřejnost usi-

nisacemi přes 10.000 přednášek a besed, na nichž seznamoval vesnické obyvatelstvo s historickou úlohou Josefa Stalina v boji polského lidu za svobodu, mír a socialismus. Jen v prvních třech měsících letošního roku bylo založeno 2500 nových kursů ruského jazyka s více než 47.000 posluchači, z toho počtu 600 kursů na venkově navštěvovalo 10.000 posluchačů.

Díky intenzivní propagační a osvětové práci, jakož i stále se prohlu-



Polsko-sovětský institut ve Varšavě dostal od Sovětského svazu m. j. přes 3000 knih, promítací přístroj, filmovou kameru, epidiaskop a řadu vědeckých filmů

bující spolupráci s masovými organizacemi vzniklo na venkově 7000 nových kroužků SPSP a přihlásilo se 200.000 nových členů. Na příklad v okrese Sempolno v bydhoštském vojvodství byly kroužky SPSP založeny ve všech vesnicích a stejně tak v okrese Gdanský Prusč.

Ve své praktické činnosti osvojuje si aktiv Svazu nové pracovní formy a metody ve smyslu směrnic IV. celostátního sjezdu SPSP. Počet kroužků SPSP neustále roste, jejich práce, propagační a uvědomovací činnost se neustále zlepšuje.

K takovým úspěšným kroužkům patří na příklad kroužek SPSP při Varšavských papírenských podnicích v Jeziorně (okres Piasečno), úzce spolupracující se závodní radou, ře-



Školní mládež se živě zajímá o dějiny Sovětského svazu

ditelstvím a masovými organizacemi, jejichž zástupci jsou ve výboru kroužku. Kulturně osvětová komise závodní rady zařadila do svého pracovního plánu prohlubování polsko-sovětského přátelství. Kroužek SPSP pořádá přednášky a besedy na aktuální náměty, pojednávající o životě sovětských národů.

Nezávisle na tom pořádá výbor kroužku umělecké podniky, na nichž se také diskutuje o úspěších Sovětského svazu. Kroužek má vlastní propagační skřínku, která je umístěna v Aleji úderníků. Uvnitř hal Varšavských papíren v Jeziorně jsou vyvěšována hesla a transparenty, propagující sovětské metody práce. Výbor kroužku dále uspořádal za spolupráce se závodní radou a ředitelstvím 4 kursy ruštiny, které pravidelně navštěvuje 55 osob. Vliv propagační a výchovné práce se projevil na příklad v tom, že v jednom z továrních oddělení se vytvořila 28členná četa, která pracuje podle metody sovětské stachanovky Žandarové.

Při neustálém utužování srdečných vztahů přátelství mezi polským lidem a lidem SSSR, při nejširší popularisaci nádherných úspěchů sovětských lidí, připadla velmi důležitá úloha klubům a kulturním jizbám Svazu polsko-sovětského přátelství, které existují po celém Polsku. Velkými úspěchy se může pochlubit Ústřední klub SPSP ve Varšavě, který v květnu t. r. oslavoval druhé výročí svého založení.

Díky rozmanitým a zajímavým formám, jakých ve své propagační činnosti používá Ústřední klub, roste neustále počet návštěvníků četných přednášek, koncertů, literárních večerů, filmových představení, výstav a klubovních čítáren, účastníků kursů ruštiny atd. Během dvouleté existence tohoto důležitého kulturně osvětového střediska konalo se tam asi 1150 různých podniků, které shlédlo přes 215.000 osob.

Největší úspěch měly přednášky sovětských hostů, vynikajících představitelů vědy a umění, na příklad přednáška prof. Romančenko, prof. Platonova, spisovatele Surkova, režiséra Šbase, skladatele Gomoliaka a mnoha jiných. Velký zájem dělníků, techniků, pracujících inteligence a mládeže vyvolaly rovněž cykly přednášek, věnované otázkám sovětské mírové politiky, sovětským pětiletkám, pomoci, kterou SSSR poskytuje Polsku, velkým stavbám komunismu atd.

Ústřední klub navázal těsnou spolupráci s varšavským klubem zlepšovatelů, což umožnilo uspořádání mnoha diskusních večerů, které měly na programu nové metody sovětského budování a uplatňování vynálezů sovětských zlepšovatelů a novátorů v polském průmyslu.

Ústřední klub Svazu polsko-sovětského přátelství uspořádal rovněž řadu literárních večerů, spojených s uměleckými vystoupeními. Večery se konaly většinou ve varšavských závodech. Velký úspěch měly rovněž výstavy Ústředního klubu.

SYMPATIE SOVĚTSKÉHO LIDU o všechno, co je polské, projevuje se nejenom velkým zájmem o překlady z polštiny, o polské umělecké soubory a polské filmy, ale je zřejmá také ze hluboké znalosti polských dějin a polských literárních i uměleckých děl.

Imposantní je výše nákladů knih polských autorů, přeložených do různých jazyků národů SSSR. Po válce bylo v SSSR vydáno celkem 7 milionů výtisků knih polských autorů. Mezi nimi »Stará báje« od Kraszewského, Sienkiewiczovi »Křižáci«, Reymontovi »Sedláci«, »Lidé bezdomní« od Žeromského, »Loutka« a »Faraon« od B. Pruse, dvoudílná sbírka spisů Orzeszkové, výbor z Krasického, nádherně vydané tři svazky spisů Adama Mickiewicze (jeho dílo vyjde celkem v pěti svazcích), svazek spisů Julia Slowackého a mnoho jiných knih. »Povídky« od B. Pruse vyšly v nákladu 150.000 výtisků, »Povídky« od Henryka Sienkiewicze — 150.000 výtisků, »Povídky« od M. Konopnické — 150.000 výtisků a sbírka povídek od Wł. Reymonta — 90.000 výtisků. Ze současných polských autorů byla vydána m. j. »Skutečnost« od J. Pu-tramenta, »Číslo 16 vyrábí« od Jana Wilczka, »Základy« od J. Pytlakowského, »Kordian a chám« od L. Kruczkowského. Před nedávnem vyšel v SSSR překlad »Osvobozené země« od A. Rymkiewiczze, »Bakterie 078« od M. Bielického a »Začátek románu« od M. Brandyse. Podle plánu sovětského vydavatelství krásné literatury vyjdou letos knihy polských autorů v celkovém nákladu 650.000 výtisků. Na překladech pracují vynikající sovětsští spisovatelé, jako K. Simonov, M. Tichonov, S. Michalkov, S. Maršak, P. Antokolskij a j.

Sovětský tisk často otiskuje články o úspěších polského lidu ve všech životních odvětvích. V sovětských denících a časopisech se často objevují články sovětských a polských publicistů,

pojednávající o Polsku. Sovětský tisk soustavně informuje své čtenáře o událostech v lidovém Polsku.

Na sovětských divadlech se těší velké oblibě polské hry a opery. »Halka« od St. Moniuszka je již po několika sezón na programu Velkého divadla v Moskvě. Minské operní a baletní divadlo uvedlo jinou Moniuszkovu operu — »Strašný dvůr«. Tarnovu činohru »Běžný případ« uvedlo divadlo Ivana Franka v Kyjevě a potom Puškinovo divadlo v Moskvě, nyní ji připravuje divadlo Lenina komсомolu v Leningradě. Nedávno se konal v SSSR festival polských filmů, který měl velký úspěch.

Často se vyskytuje polská problematika v programech sovětských rozhlasových stanic. Koncerty polských písní, polských sólistů, besedy a přednášky o Polsku slyšíme velmi často v sovětském rozhlase.

Statistice sovětských abonentů televise vidí často obrazy z Polska na plátně svých televizních přijímačů. Televisní stanice v Moskvě, Leningradu a Kyjevě často transmitují filmové montáže o budování Varšavy, obrazy starého Krakova, stavbu kombinátu Nová Huť atd. Na programu sovětských televizních stanic bylo rovněž vystoupení polských uměleckých souborů, hostujících v Moskvě.

Vyprodané koncertní síně a divadla SSSR viděly vystoupení státního souboru písní a tanců »Mazowsze«, souboru poznaňského operního divadla, pianistky Haliny Czerny-Stefaňské a houslistky Wandy Wilkomirské. Všude — v koncertních sálech, divadlech, v dělnických osvětových klubech nebo na školách — byl neutuchající potlesk projevem uznání sovětského obecenstva polským umělcům.

Všechno to svědčí nezvratně o neustálé se prohlubujícím srdečném přátelství, které spojuje polský lid s lidem Sovětského svazu.



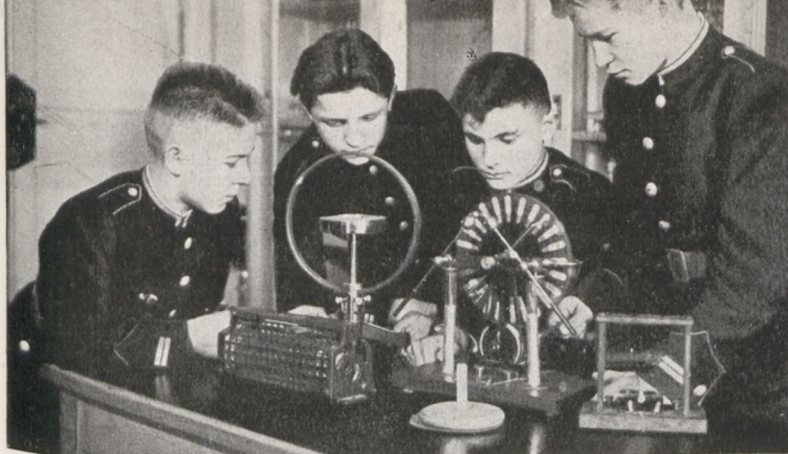
Za svého pobytu v Moskvě navštívil soubor Moniuszkova divadla z Poznaň Kreml. Polští umělci v Georgijevském sále



Na zločinné protipolské pikle amerických imperia-
listů odpovídají vojáci stálou bojovou připraveností



Díky cílevědomé stranické a agitační práci roste uvědomění vojáků, roste
jejich bojový výcvik a kázeň



Mladým příslušníkům sboru kadetů věnuje strana a vláda zvláštní péči,
vychovávajíce z nich oddané obránce vlasti

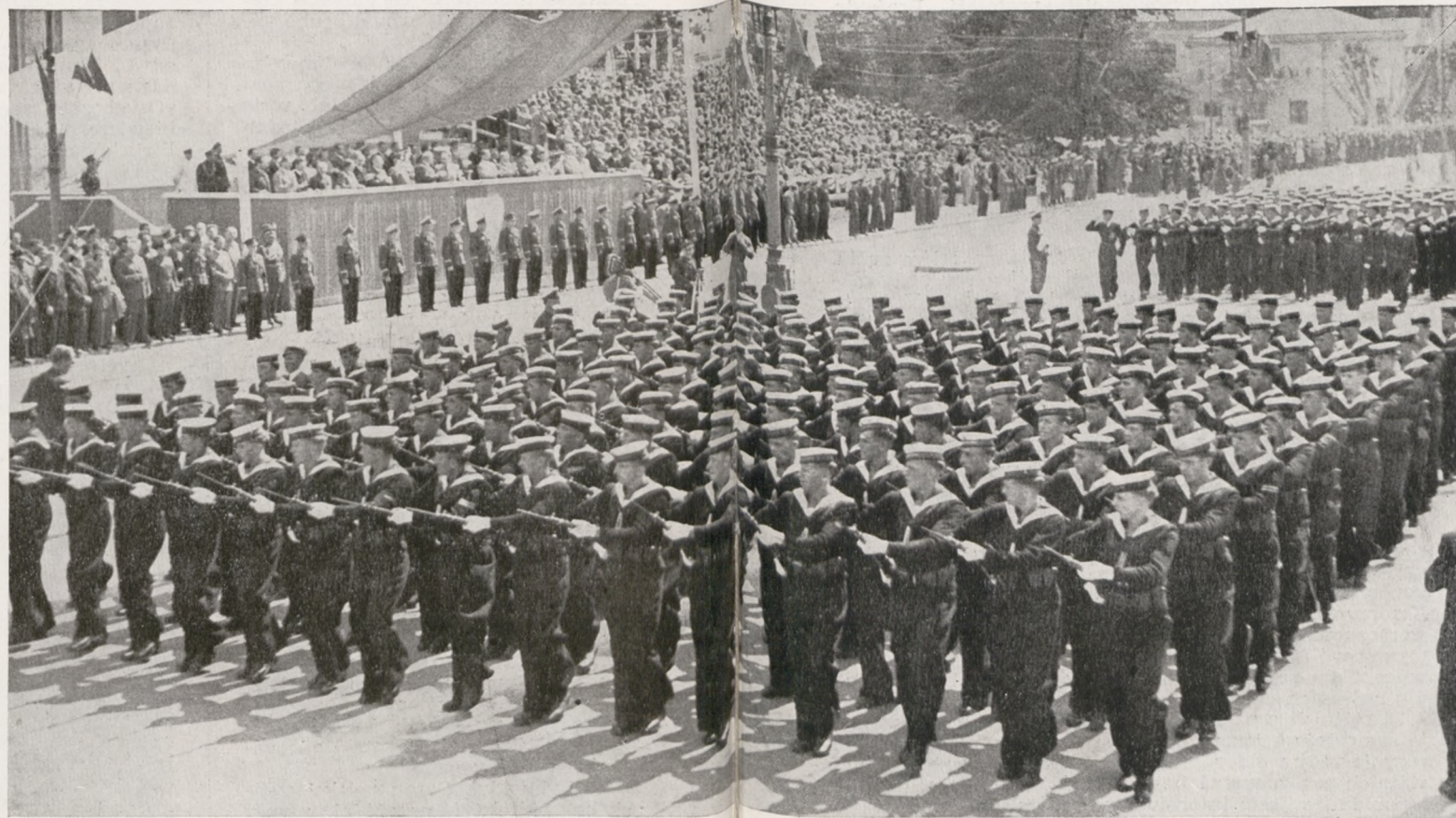


Polské letectvo po vzoru stalinských sokolů bedlivě
střeží vzdušné prostory lidového Polska



POLSKÁ LIDOVÁ ARMÁDA

věrně střeží nezávislost polského národa a jeho mírové budování



Polský lid chová upřímnou lásku k své lidové armádě, k armádě dělníků a rolníků, nezlomných obránců míru. — Pochoduje válečné námořnictvo, stráž pol-
ských hranic na Baltu. — Dne 22. července 1952 slibovali vojáci spolu s veškerou
polskou mládeží věrnost ústavě Polské lidové republiky a tento slib čestně
plní. Dosahují krásných výsledků ve výcviku a posilují svou disciplínu i bojovou připravenost.



STÁTNÍ CENY

výrazem péče o rozvoj vědy a kultury

Výmluvným výrazem starostlivé péče lidového Polska o rozvoj vědy, technického pokroku, literatury i umění a o všestranný rozvoj polské kultury, jsou státní ceny, udělované každým rokem u příležitosti státního svátku 22. července.

Polští vědci, inženýři a technici jsou vděční lidovému státu za projevenou pomoc a péči a každým rokem stupňují pracovní úsilí, dosahují stále větších vědeckých a technických úspěchů a stále těsněji zapojují vědu do služeb národa a socialistického budování. O těchto úspěších svědčí rovněž letošní státní ceny.

V oboru vědy byly první ceny uděleny v odvětví společenských a biologických věd. Jejich laureáty jsou vědci starší generace, kteří aktivně realizují dnešní úkoly polské vědy.

Prof. dr. Kazimierz Nitsch, místopředseda Polské akademie věd, obdržel cenu I. stupně za studium dialektologie a dějin polského jazyka. Prof. Nitsch, zakladatel polské dialektologie, pracuje průkopnický v tomto oboru již po několik desítek let a s mravenčí pílí nashromáždil bohatý vědecký materiál, jehož synthesisa dává jasný obraz druhů a rozvrstvení polských dialektů. Mnoho místa ve svém jazykovém studiu věnoval laureát dějinám polského jazyka. Prof. Nitsch má na svém kontu přes 400 vědeckých prací, mezi nimiž zaujímají přední místo »Studie z dějin polské lexikografie«, vydané po válce. Kromě toho je redaktorem »Staropolského slovníku«, vydávaného Polskou akademií věd, a spolupracuje při redakci populárního časopisu »Język Polski«. O uznání, jakého se dostalo prof. Nitschovi v cizině, svědčí jeho členství v mnoha zahraničních vědeckých institucích, z toho v Akademii věd SSSR (jejímž je dopisujícím členem), v Bulharsku a v l'Académie des Inscriptions et Belles Lettres v Paříži. Prof. dr. Nitschovi byl rovněž udělen doktorát h. c. na pařížské Sorbonně.

Druhým laureátem první ceny v sekci společenských věd je prof. dr. Rafał Taubenschlag, který obdržel cenu za celkovou práci v oboru právnických věd. Laureát, který se zabývá studiem dějin práva, patří k nejvýznamnějším světovým autoritám v oboru právnické papyrologie a starověkého i římského práva. Během své plodné vědecké činnosti napsal kolem 250 bibliografických prací. Je redaktorem anglicky vydávané »Ročenky právnické papyrologie«, vycházející ve Varšavě. Prof. dr.

Taubenschlag se zúčastnil mnoha mezinárodních sjezdů a přednášel také na zahraničních vysokých školách. Je členem mnoha zahraničních vědeckých akademií. Tak na příklad v roce 1935 předsedal Mezinárodnímu kongresu římského práva v Římě, je členem Akademie umění v Bologni a Turinu a čestným členem Sociétés Bodin v Bruselu. V letech 1939—1947 byl profesorem v Air Provence, v New School for Social Research a na universitě Columbia v Novém Yorku a jinde. Nyní přednáší prof. dr. Taubenschlag starověké právo na varšavské universitě a současně zastává funkci ředitele Institutu papyrologie a antického práva.

Třetí cenu I. stupně v oboru společenských věd obdržel dr. Kazimierz Tymieniecki, profesor středověkých dějin na poznaňské universitě. Cena mu byla udělena za celkovou vědeckou práci a zvláště za dílo »Polské kraje ve starověku, nejstarší obyvatelstvo a kultura«. V tomto spise zavádí prof. Tymieniecki v soulase s marxistickou teorií pojem starověkého Polska místo praehistorického.

V sekci biologických věd byli vyznamenáni cenami prvního stupně profesori Rudolf Weigl, Witold Orlowski a Tadeusz Tempka. Prof. dr. Rudolf Weigl, nyní profesor všeobecné biologie na poznaňské universitě, obdržel cenu za celkovou vědeckou práci a zvláště za výzkumy o skvrnitém tyfu. Prof. Weigl se proslavil na celém světě svým účinným protityfovým serem, nazvaným podle jeho jména. Prof. dr. Weigl je m. j. činným členem Belgické biologické společnosti, dopisujícím členem Belgické královské lékařské akademie a doživotním čestným členem Akademie věd v Novém Yorku.

Prof. dr. Witold Orlowski byl vyznamenán státní cenou za vědecké práce v oboru vnitřního lékařství a zejména za základní učebnici »Nauka o vnitřních chorobách«. Prof. dr. Orlowski vydal kolem 200 prací v polštině, ruštině, francouzštině, němčině, češtině, bulharštině a portugalštině. Za své dlouholeté pedagogické činnosti vchoval prof. Orlowski zástupy lékařů a vědců, z nichž čtrnáct působí jako vysokoškolské profesori. Prof. dr. Orlowski je m. j. členem »Union therapeutique«, »Union Internationale Contre la Tuberculose« a dopisujícím členem »Société Française de Cardiologie«.

Třetím laureátem státní ceny I. stupně v oboru biologických věd je prof. dr. Tadeusz Tempka, jehož práce v oboru hematologie patří k nejlepším ve světové literatuře. Cenu obdržel m. j. za učebnici »Choroby krve-tvorné soustavy«.

Pro nedostatek místa nelze se šířeji zabývat všemi cenami II. a III. stupně, udělenými v oboru vědy. Omezíme se jenom na několik z nich.

Polská matematická věda je proslulá na celém světě. Úspěchy prof. dr. Wacława Sierpińskiego jsou světoznámé, státní cenu dostal již v minulých letech. V tomto roce obdrželi státní ceny II. stupně v oboru matematiky neméně než tři vědci: profesori Edward Marczewski, Franciszek Laja a Jan Mikusiński; jejich theoretické práce se velmi široce uplatňují v praxi, ve fyzice, elektrotechnice a j.

Ohromný hospodářský význam má m. j. kolektivní práce prof. Witolda Baryka, Stan. Knotha, J. Litwini-szyna a Ant. Salustowicze — vědecké výzkumy v oboru těžby pod zastavěnou půdou, které byla udělena cena II. stupně.

Světovým úspěchem polské vědy je přístroj k prostorové elektrokardiografii, který sestrojili zástupce prof. varšavské polytechniky mgr. inž. Janusz Keller, asistent varšavské polytechniky mgr. inž. Ekiel a MUDr. Jan Kwoczyński. Tento přístroj, konstruovaný podle zásad stereoskopie, dovoluje zachytit prakticky, klinicky a prostorově (nikoli ploše jako dosud) činnostní proudy srdce. Tato prostorová metoda se výborně hodí k studiu srdečních chorob a k jejich léčení.

36 státních cen, udělených v tomto roce v oboru vědy, je samozřejmě jenom neúplným svědectvím ohromného rozvoje vědy v lidovém Polsku. Přiznávání každoročních státních cen znamená nejenom uznání práce vědců, ale i pobídku k ještě intenzivnější badatelské činnosti.

Staszicův palác — prozatímní sídlo Polské akademie věd. Již za necelé dva roky přesídli PAV do nádherných dvoran ve Stalinově paláci kultury a vědy



Počátky polského státu

EWA RUDZKA



Vykopávky, nalezené při obnovování „Paláce pod Blachou“ ve Varšavě

Na více než 20 místech, rozsetých po celém Polsku, probíhají rozsáhlé archeologické výzkumy, které chtějí objasnit počátky polského státu. Velikost těchto výzkumů nemá v dějinách polské a evropské vědy obdoby. Bádání bylo zahájeno v roce 1948, kdy při ministerstvu kultury a umění vznikl zvláštní úřad — Ředitelství pro výzkum počátků polského státu.

Vykopávkové práce vrhají nové světlo nejenom na dějiny polského státu, nýbrž i na dějiny všeho Slovanstva. Všude, kde probíhají archeologické práce, ať již ve Velkopolsku nebo v západních částech země, v Opolí, Vratislavi či Štětíně, dokazují nezvratně, že tato území byla již po několika tisíciletí osídlena Slovany. Překvapující výsledky vykopávek v Poznani, Hnězdně, Vratislavi a Gdanskú dokazují, že rok 906, kdy Měsko I. přijal křest, nelze ani zdaleka považovat za počátek dějin polského státu, protože ten existoval již v VIII. století a historickou tvářnost začal nabývat již v VI. a VII. století naší éry. Přijetím křesťanství Měskem I. vrcholí ovšem tvoření polské státnosti.

Archeologické objevy vyvracejí s bezpečnou jistotou německé rasiistické, imperialistické a pseudovědecké teorie o polských dějinách. Dnes víme bezpečně, že již kolem 1000 r. naší éry probíhaly hranice mezi slovanským a germánským územím podél Odry a Nisy, že křesťanství přišlo do Polska z Čech a nikoli z Německa, že Piastovci byli ryzími Slovany a nikoliv — jak hlásal německý mythus, dobyvateli normanského původu. A posléze, právě na základě archeologických výzkumů můžeme dnes dokázat neoprávněnost staré agresivní německé teorie, že Poláci a vůbec Slované nevěděli, co je to město a že se je naučili budovat teprve od německých kolonistů. Hradiště, stavěná podle prastarého slovanského způ-

sobu, vznikla mnoho set let před příchodem prvních německých kolonistů.

Poslední archeologické objevy mají rovněž pro dějiny hmotné kultury Polska veliký význam. Dovidáme se z nich, že již na začátku naší éry zde byla četná průmyslová střediska. Nedaleko Krakova byly objeveny staré hutnické pece („dymarky“). Rovněž v Dolním Slezsku našly se stopy po pradávných průmyslových oblastech, i zde pracovaly tisíce „dymarek“. Ozprůmyslnění země svědčí rovněž hrnčířské pece, pocházející nejenom z prvních století naší éry, ale z mnohem dřívějších dob. O tom, do jaké míry byl v polských krajích rozvinut průmysl, svědčí nálezy různých nástrojů a nářadí, potřeb pro domácnost a dokonce i krásných ozdob nalezených v prapolských hradištích, sídlištích a pohřebištích, starých často několik tisíc let. Z toho lze usuzovat, že polské kraje měly již v dávných dobách vysokou kulturní úroveň. Kvetlo zde rovněž zemědělství a obchod. Podle nalezených předmětů denní potřeby lze smělé usuzovat, že již v pradávných dobách byla kultura na polském území na velmi vysoké úrovni. Podél slavné „jantarové cesty“, táhnoucí se z římského imperia až do Polska, v prastaré Kalíši, Krušvici a jiných městech, vzkvétal obchod.

Téměř každý den dochází při výzkumných pracích k novým objevům, které potvrzují novou teorii a současně obohacují vědu. A k jakým dalším překvapujícím výsledkům archeologické práce povedou, nelze ani předvídat, protože výzkum pokračuje na mnoha jiných místech, a někdy, zcela náhodně, i v místech, která nebyla pojata do plánu vědeckého bádání. A právě takové objevy jsou často nejzajímavější, jako na př. objev sídliště v Biskupině, starého kolem 2.500 let, které se neočekávaně vynořilo ze země.

NOVÝ ŠKOLNÍ ROK na rozhlasové universitě

Jarní zkušební období rozhlasové university skončilo. Závěrečným zkouškám se podrobilo skorem 80.000 posluchačů a posluchaček, dělníků, rolníků a duševních pracovníků, to znamená o 43.000 osob více než v minulém roce.

Průběh a výsledky jarního zkušebního období jsou příznivé nejenom po stránce kvantitativní, nýbrž i kvalitativní. Všechny vojvodské odbočky rozhlasové university hlásí, že posluchači byli ke zkouškám dobře připraveni, že mnozí složili zkoušky s dobrým nebo i velmi dobrým výsledkem a že řada studujících obdržela vyznamenání.

Průběh a výsledky jarního zkušebního období jsou slibnou předzvěstí zápisů na nový běh rozhlasové university.

Zápis byl zahájen 25. srpna t. r. Ale již dlouho před tímto termínem začaly docházet přihlášky nových posluchačů, rekrutujících se z řad absolventů přípravného a prvního kursu a nových zájemců.

V přihláškách je početně zastoupena i vesnice.

Proti minulému roku se osnova přednášek zásadně nezměnila: Vyučování bude probíhat ve třech kurzech, přičemž každý z nich tvoří uzavřený celek. V přípravném kursu se budou přednášet tyto předměty: »Nauka o ústavě Polské lidové republiky«, »Vývoj lidské společnosti a agrobiologie«.

I. kurs zahrnuje tyto 4 předměty: nauka o ústavě Polské lidové republiky, polské dějiny, nástin dějin lidstva a přírodopis.

Do II. kursu budou pojaty: dialektický a historický materialismus spolu s přírodopisným úvodem, dějiny dělnického hnutí, politická ekonomie, dějiny polské literatury a nauka o světě.

Dobré výsledky jarních zkoušek a četné přihlášky před předepsanou lhůtou svědčí výmluvně o popularitě rozhlasové university v nejširších vrstvách dělníků, rolníků a duševních pracovníků.

Rozhlasová universita patří v Polsku k nejoblíbenějším učilištím doškolovacího rázu. — Schůzka diskusního kroužku posluchačů RU



CELÝ NÁROD *buduje* HLAVNÍ MĚSTO

Stalo se již tradicí, že září, před 14 lety měsíc války a zkázy, je varšavským měsícem budování. Měsíc září je také každoročně přehlídkou zvýšených pracovních výkonů a nových forem spolupráce na obnově a výstavbě hlavního města Polska, spolupráce, která je výmluvným svědectvím svazku celé země s Varšavou. Měsíc září zahajuje každoročně novou etapu obnovy a přetváření hlavního města.

Je ovšem samozřejmé, že se Varšava nebuduje jenom v září, fázovitě a nekoordinovaně. V září mají však Varšavané a lid celého Polska ještě zvýšit své úsilí při budování nové Varšavy, mají v ještě hojnější míře než dosud přispívat na Fond obnovy hlavního města, mají ještě aktivněji pracovat ve Výborech pro výstavbu Varšavy, mají přímo a ještě účinněji pracovat na její obnově.

Uvádíme několik čísel, jež přesvědčivě ukazují úspěchy, dosažené při budování Varšavy. Během posledních tří let přibylы Varšavě 4 miliony krychlových metrů průmyslových budov, 50.000 nových bytových jednotek, 40 škol různého typu, 9 akademických domů, mens a kolejí. Během tří roků dostala Varšava 17 jeslí, 6 nových ambulatorií a poraden pro matky a děti, 2 velké kulturní domy, 4 nové biograpy, 5 nových parků, mezi nimi Ústřední park kultury a oddechu, jehož stavba velmi pokročila, 3 sportovní stadiony a 2 školní hřiště. Během posledních tří let bylo položeno přes 95 km vodovodního potrubí a 50 km kanalizační sítě, a to většinou v předměstích, kde dosud chyběla tato důležitá městská zařízení. V té době bylo také postaveno nebo přestavěno 78 km nových ulic a dopravních tepen a položeno kolem 18 km nových tramvajových tratí.

*700 milionů zlotých
na příspěvcích*

Obyvatelstvo celého Polska vydatně a obětavě přispívá na Fond pro obnovu hlavního města, jak o tom svědčí 700 milionů zlotých, které se již vybraly v dobrovolných sbírkách, probíhajících po celé zemi. Z těchto

peněz bylo m. j. obnoveno Staré město, staví se z nich Park kultury a oddechu, jakož i mnoho jiných varšavských objektů.

Statisíce lidí upravují každoročně v září varšavské ulice a náměstí, pracují při zakládání parků a zelených pásů. Také letos prokázali Varšavané svou proslulou již obětavost: letošních brigád se zúčastnilo přes 200.000 lidí.

*3000 osob denně
v Parku kultury a oddechu*

Stejně jako v minulém roce probíhaly i letos v září práce ústředního rázu na čtyřech místech Varšavy. Pracovalo se na další výstavbě Parku kultury a oddechu, upravovalo se Hibnerův park v Żoliboři, obnovovalo se Staré město a Muranov. O rozsahu těchto prací svědčí skutečnost, že jenom na Povisli pracovalo denně 3000 brigádníků, na Żoliboři 500 atd. Na Starém městě pracovalo v září 21.000 osob, na Muranově 15.000.

Ve dnech 26. a 27. září byl proveden všeobecný sběr šrotu. Výtěžek z této akce byl věnován na výstavbu Varšavy.

*Umělecké podniky, zábavy,
koncerty*

V Měsíci budování Varšavy konaly se v hlavním městě četné umělecké podniky, zábavy, koncerty a výstavy. Jenom uměleckých a sportovních podniků bylo uspořádáno na 6000. Velké lidové zábavy se konaly v Ústředním parku kultury a oddechu v Bielanech. Na Ústavním náměstí, na náměstí Felikse Dzierżyńskiego, na Staroměstském rynku a ve střediscích nedělní rekreace pořádaly se o nedělích a svátcích lidové veselice a estrády. Během celého září se v neděli a v sobotu promítaly ve varšavských ulicích filmy.

Aktivně se do zářijové akce zapojila rovněž mládež, která uspořádala ve vesnicích varšavského kraje řadu uměleckých vystoupení, spojených s besedami o Měsíci budování Varšavy. Mládež pomáhala velmi vydatně rovněž při sběru šrotu, papíru atd.

V září oděla se Varšava do slavnostního hávu. Ulice, nádraží, tramvaje, trolejbusy a autobusy byly bohatě vyzdobeny. Blokované výbory v jednotlivých čtvrtích se pokoušely dodat co nejkrásnější vzhled svému okolí, domům, sadům atd.

Záběry ze Staroměstského rynku ve Varšavě, jemuž obnova vrátila jeho původní starobylý vzhled



ŠTETÍN, BALTICKÉ MORE, VARŠAVA...

Ruzyňské letište. 121 československých odborárov, najlepších pracovníkov zo všetkých odborov priemyslu, obchodu, kultúry z celej republiky pokukáva s nezvyčajným pocitom na päť strieborných kovových vtákov, ktorí ich majú o chvíľu preniesť ďaleko k Baltickému moru.

*

Po úzkom dvojsmernom moste cez Odru prichádzame do štetínskeho prístavu. Tu bije pulz celého mesta. Do rybárskeho prístavu priplával práve parník „Morska wola“, ktorý priviezol zo Severného mora 750 ton rýb, hlavne sledov. „Morska wola“ je parníkom poľskej námorskej rybárskej flotily, ktorý na širom mori odoberá úlovok z rybárskych lodí a súčasne ich zásobuje palivom, vodou, potravou atď. Z tohto rybárskeho prístavu zásobuje Poľsko aj nás každodenne čerstvými rybami. A už je tu prístav naftový, prístav dreva a všade obrovské žeriavy, vybudované za výdatnej podpory našich technikov a robotníkov.

Lodou obchádzame najživšiu časť štetínskeho prístavu, ktorý bude najväčším uhoľným prístavom v Európe. Stretávame v ňom obrovské kolosy zaoceánskych lodí poľských, argentinských, fínskych, švédskych, nemeckých a mnohých iných. Poľsko sa stáva námornou veľmocou — jeho lode brádzia všetky svetové moria — 5000 km prirodzených vodných ciest a 212 km prieplavov — to je dnes veľké bohatstvo nového Poľska. A jeho dobrodenia užívame aj my — v Štetíne máme svoj čs. úsek prístavu, ktorý výdatne slúži nášmu zahraničnému obchodu.

Vzrušení návštevu Štetína nasedáme na vlak, ktorý nás vieze 105 km k cieľu našej cesty — k Baltickému moru. Neskoro pred polnocou vchádzame na konečnú stanicu — Miedzizdroje. Zrazu sme v samom strede radostného kriku, skandovania,

JOZEF HODOROVSKÝ

spevu. To tisíce poľských rekreatantov nadšené víta čs. odborárov a pod štátnymi zástavami, za spevu a prevolávania na slávu mieru a vodcom pracujúceho ľudu, odprevádza nás do zotavovní Górník, Hutník a Partizán.

Ráno patrí náš prvý záujem moru. Pre nás, ľudí z hôr a vrškov, je to pocit mimoriadne silný — človek by pozeral celé hodiny a nenásýtil by sa. Majestátny Baltik — poľské more všade, kam len oko dovidí. Sem-tam v diaľke obrysy rybárskych lodí i veľkých oceánskych kolosov. Na pláži s jemnučkým pieskom, ktorý ti pripomína detskú krupičku, tisíce ohorelých ľudí.

Veľkým zážitkom bol výlet loďou na širé more — u väčšiny z nás prvý v živote. Nie menej krásny bol výlet loďou do Štetína spoločne s poľskými súdruhmi. Na lodi sa kulo nerozlučné priateľstvo, tu objal poľský stachanovec súdruh Mariekewko zo Stalinogrodu nášho bezrukého traktoristu súdruha Čermáka. Striedavo znely naše i poľské piesne a nadšenie nemalo konca-kraja.

K nezvyčajným zážitkom patrí aj návšteva kolajovej rekreácie (Ośrodek wczasów wagonowych), ktorá je v Poľsku dost rozšírená a iste zasluhuje pozornosť a nasledovania aj u nás. Ide v podstate o veľmi účelné využitie vyradených nákladných vagónov na rekreáciu železničných zamestnancov. V Miedzizdroji pri Baltickom mori aj v ostatných podobných 14 poľských vagónových strediskách v Tatrách, v Sliezsku atď. je napr. sústredených 74 vagónov, ktoré sú umiestnené na slepých kolajách za stanicou. Každá rodina má pridelený jeden vagón — dnu čisto vybielený, vybavený posteľami, stolom a skriňou.

O našich najlepších pracovníkov sa starali poľskí hostitelia nielen výdatnou a znamenitou stravou, ale aj stravou kultúrnou. Varšavskí a štetínski umelci usporiadali pre nás v Centrálnej swietlici pestré a hodnotné estrády, vojenská dychová hudba promenádné koncerty a my sami okrem drobných kultúrnych vložiek na spoločných výletoch a v zotavovniach sme sa poľským súdruhom revanšovali našou estrádou, ktorú sme venovali najlepším poľským pracovníkom.

Ťažko sa bolo lúčiť s morom, so všetkým, čomu sme za niekoľko dní tak privykli. Kytičky poľských detí na stani, srdečné stisknutie rúk a nejedna úprimná slza — to bol náš odchod.

Varšava — to je najkrajší zážitok nášho 14 denného pobytu v Poľsku. Varšava bojujúca, Varšava budujúca. Vchádzame do nej v predvečer štátneho sviatku, Dňa konštitúcie. Celé Poľsko sa tu dnes schádza a úžasnými pracovnými úspechmi pozdravuje svoj veľký den.

←

Skupina československých rekreatantov na Starom meste vo Varšave

Stojíme na námestí Starého mesta, ktorého znovuvýstavbu dnes slávnostne dokončili. Na mieste, kde bola pred 8 rokmi iba púšť, stoja domy postavené v pôvodnom štýle, s najmenšími detailami sochárskymi, rezbárskymi, s erbami a reliefami — všetko verne podľa starých obrazov a rytín. Všetko sa lígoce novotou a náš murár Čapek z Bilyni i novátor Elsnic sa nezdržia a objímajú hrdinských budovateľov. Hrdý je na svoje dielo murár Czesław Grzelinski so svojím 330% výkonom, i murár Bialek, ktorý pracuje na 250%. A koľko ich je tu takých! Symbol úderníckej práce „Zlatá keľňa“ prechádza z rúk do rúk. Niech žyje naša ukochaná ojczyzna! — volá na teba plakát. Takto dnes volá celé Poľsko.

Míname štvrt Muranów — všetky byty sú moderne zariadené, s elektrickými sporákmi, vykurované a zásobované teplou vodou z ústrednej kotolne. A takých bytov dokončili len v prvom polroku t. r. 7785! A zas nové objekty s malou kuriozitou. „Budowa kobiet!“ Celú stavbu od inžinierky po murárku budujú iba ženy!

Autobusy prechádzajú okolo domov, kde kedysi žili a tvorili veľkí génovia poľského ľudu Frederyk Chopin, Bol. Prus, Malczewski, Slowacki a pred našimi zrakmi sa otvára nezvyčajný pohľad — novostavba Paláca kultúry a nauky, ktorý poľskému ľudu daroval Sovietsky sväz. Vo dne v noci pracujú sovietski robotníci a technici na tomto mohutnom diele priateľstva a bratstva.

Prechádzame okolo ministerstva obrany, kde pracuje hrdina poľského ľudu maršál Konst. Rokossowski, a pred nami sa v bielej nádhere objavuje pýcha Varšavy — MDM (Marszalkowska Dzielnica Mieszkaniowa) — ulica Maršalkowska a Plac Konstytucji — dokončené pred jedným rokom. Krásne biele paláce a v nich — robotnícke byty. Je to triumf novej socialistickej architektúry, pohľad na mestá budúcnosti.

A Varšava nás neprestáva udivovať. Míname historický Belvedere, sídlo súdruha Boleslava Bieruta, obrovské kráľovské parky, moderný štadión Wojska polskiego, známy z cyklistických pretekov Praha—Berlín—Varšava, veľkolepú dopravnú tepnu trasu W—Z.

Vzápätí hľadáme na budúce veľké parky kultúry a oddychu. Usilovné ruky presadzujú do pôdy 30 ročné lipy a dokončujú stavbu prírodného kina pre 1500 divákov, kde sa bude na špeciálnom plátne premieňať aj cez deň. Krásne a veľké sú plány staviteľov novej Varšavy a nemôže byť krajšieho dôkazu sily a lásky ako ten, keď na mieste, kde ráno stály zrúcaniny, napoludnie válec urovnáva pôdu a betonári ukladajú prvé platne dlažby. „Jutro to będzie gotowe!“ — hovorí nám s úsmevom mladý Poliak a my veríme s ním a so všetkými nadšenými poľskými vlastencami, ktorí si stavajú nové a krajšie Poľsko.

Vraciame sa domov, vďační našej strane a vláde a Revolučnému odborovému hnutiu, zocelení priateľstvom československého a poľského ľudu a odhodlaní bojovať prácou ešte vrúcnejšie za vec mieru na celom svete!



Návštěvou u jednoho z autorů rolnických pamětí

»...Ještě do roku 1932 jsem se přes panující krizi pokoušel ze všech sil udržet hlavu nad vodou, ale potom se mě už začalo zmocňovat zoufalství. Co bude dál? Jak vychovám děti? Co jim dám, zima na krku a ony nemají boty, teplé šatstvo... A s námi je to jako s dětmi, chalupa se rozpadává... Pronájem končí v roce 1935, potom se musí chalupa vykoupit a já nemám peněz, ledaže bych prodal děti! A když o chalupu přijdu, čeká nás ještě větší bída... Takové myšlenky bloudí hlavou do nekonečna a je to k zbláznění, protože východisko z tohoto bludiště neexistuje...«

Takovým beznadějným a zoufalým akordem končil své paměti v roce 1934 jeden malorolník z řešovského vojvodství, z obce Lutče. Jeho zápisky byly otištěny v II. díle »Paměti rolníků«, vydaných v roce 1936 Ústavem sociálního hospodářství ve Varšavě.

Osud autora, který v 37. roce svého života, po letech beznadějného boje s nouzí, nemůže než trpně sklonit hlavu před krizí, ničící chudé rolníky, nebyl ovšem v žádném případě údělem jednotlivce. Paměti jsou odrazem typických životních podmínek, za jakých před válkou živořily v Polsku celé masy drobných a středních rolníků.

Andrzej Urban, autor pamětí citovaných v úvodu, bydlí stále v Lutči. Jeho děti, které mu kdysi působily tolik starostí — »jak je vychovám, co jim dám, jak je ošatím...« — jsou dnes samostatné a šťastné. Po 22. červenci 1944 se jejich osudy od základů změnily. Władysław absolvoval po válce gymnasium a nyní slouží vlasti jako důstojník-letec polské

armády. Druhý syn Stanisław je zaměstnancem ministerstva výkupu.

»Třetí — vypráví Urban — zůstal v Lutči, oženil se a je spolu se mnou členem našeho výrobního zemědělského družstva. Slyšíte ten rachot, který sem zaléhá od návrší? To je traktor, který orá půdu pro naši první družstevní podzimní setbu.«

»Vidíte,« pokračuje, »taková strašlivá bída byla kdysi u nás. A já jsem tehdy často uvažoval o tom, že při nových způsobech hospodaření by se to mohlo obrátit k lepšímu. Ale co jsme mohli dělat, když jsme byli takoví chudáci. Upadali jsme stále víc. A nakonec to došlo tak daleko, že nemaje koně musel jsem se sám zapřahovat do vozíku, chtěl-li jsem svést domů trochu úrody. Píšu o tom ve svých pamětech. Teď už asi chápete, proč jsem — ať již po svém zvolení za člena místní národní rady nebo za tajemníka odbočky Svazu rolnické svépomoci — neustále předsvědčoval rolníky o jednom: jen ve výrobním zemědělském družstvu můžeme bojovat o vysokou sklizeň, o vlastní blahobyt. Letos na jaře jsme družstvo konečně založili. Na stará kolena budu konečně hospodřit tak, jak jsem si kdysi přál...«

»Hodně teď lidé u vás v Lutči čtou?« ptáme se Urbana.

»A ještě jak! U nás poptávka po četbě neustále roste. V roce 1947 měla naše obecní knihovna 32 čtenářů, dnes jich má již kolem 340. Víte, co to znamená? Že téměř polovina obyvatel naší vesnice se bez četby nemůže obejít.«

Je parné srpnové ráno. V Lutči již od časného jitra práce přímo kypí. Na družstevním poli pracuje traktor.



Těžká, primitivní a málo produktivní byla práce rolníka v předválečném Polsku

V hospodářstvích probíhá výmlat. Ze stanice, odkud auta každodenně odvázejí dělníky z Lutče do řešovských továren a na stavby, odjeli již všichni ti, kteří pracují v první směně.

Lidé z Lutče a okolí jsou dnes zaměstnáni nejenom na pracovištích Řešova. Mnozí z nich — jako mladý Komórek na příklad — pracují i v Nové Huti. Od konce války vychodilo již 18 mladých lidí z Lutče učitelský ústav. Přes 200 dalších absolvovalo střední školu a někteří z nich i vysokou. Nyní jsou zaměstnáni v továrnách, na stavbách, v úřadech.

»Tážete se, kolik dětí z Lutče navštěvuje dnes sedmitřídní školu? V poslední sedmé třídě máme průměrně 42 žáků, 18 z nich se bude dále vzdělávat na vyšších školách. V letech 1932—1939 měla sedmá třída v naší škole kolem 17 žáků a dále studovali nejvýše tři z nich.«

V dnešní Lutči již dávno patří smutné minulosti doby, o nichž Urban napsal:

»Nelze se divit, že v poslední době klesla spotřeba soli, petroleje a zápalek. Mnozí používají kromě úsporných zapalovačů i křesadel a když se setmí, svítí se v chalupách jen velmi krátkou dobu anebo vůbec ne.«

Dnes lidé v Lutči hodně čtou a vzdělávají se. Člen výboru výrobního zemědělského družstva Stanisław Piłtera pilně studuje nejnovější rolnické publikace, které došly do místní knihovny. Andrzej Komórek, sekretář základní stranické organizace a člen družstevního výboru, zvyšuje svou úroveň studiem marxistické literatury.

V oknech lutčanských chalup ve seze září světla.

CECYLIA BŁOŃSKA

«
Dnes, kdy vládu v Polsku mají ve svých rukou dělníci a rolníci, nahrazují lopatnou práci zemědělců moderní stroje



Vědomosti o Mickiewiczovi

JACEK TRZNADEL

Jsou dny, kdy i tisíce osob navštíví dva domy na Staroměstském rynku ve Varšavě. V těchto domech je umístěno Mickiewiczovo museum a právě v nich se koná výstava památek po tomto největším polském básníkovi.

Během Mickiewiczova roku (1948—1949) vyskytl se návrh, aby bylo zřízeno Mickiewiczovo museum. Tento návrh stal se reálný v roce 1951, kdy vznikl zárodek musea ve formě vědecké buňky s 3členným personálem polonistů. Bylo rozhodnuto, že musejní sbírky budou tvořit exponáty, uložené doposud v museích, podléhajících ministerstvu kultury a umění. Mezi nimi je i nejpočetnější sbírka památek po A. Mickiewiczovi, kterou věnoval Polsku v roce 1882 jeho syn Władysław. Část z 1500 exponátů, nashromážděných do dnešního dne, pochází ze sbírek Leopolda Meyeta, obsahujících m. j. zvláště bohatý ikonografický materiál. Jako dědictví po Mickiewiczově vnučce Marii, zemřelé v květnu 1952, obdrželo museum mnoho památek z Mickiewiczova bytu v Paříži.

Ale nikoliv množství, nýbrž kvalita rozhoduje o hodnotě této důležité didaktické a vědecko-výzkumné instituce. Musíme si totiž uvědomit, že Mickiewiczovo museum, které mělo vyplnit citelnou mezeru na úseku kultu Adama Mickiewicze, je prvním biografickým museem v Polsku, ukazujícím v chronologickém sledu básníkův život a dílo.

Již v dnešním uspořádání tohoto mladého musea můžeme rozlišit několik oddělení, z nichž každé očekávají obrovské úkoly.

Museum je především vědeckou institucí. Úvodem je třeba zmínit se o fotografiích a vědeckém popisu všech Mickiewiczových autografů, zachovaných v Polsku. Při vědeckém bádání lze je ovšem nahradit fotokopii rukopisů.

Ty byly již pořízeny, takže nyní má museum kompletní sbírku negativů, fotokopii a fotografií všech rukopisů, které jsou v Polsku. Je samozřejmé, že všichni polonisté a ti, kdož se zabývají vědeckou činností, související s Mickiewiczem, dostanou fotokopie k nahlédnutí, protože tomuto účelu tyto snímky slouží. Již zapledlouho bude mít museum k dispozici kompletní sbírku fotokopii zachráněných Mickiewiczových rukopisů, protože v poslední době obdrželo prostřednictvím Polské akademie věd fotografie z Turína a Říma a v nejbližší době dostane snímky rukopisů z Paříže.

Museum především studuje rukopisy a spolupracuje v přípravách na Národní vydání básnických děl. Vědečtí pracovníci objevili řadu chyb, vzniklých dříve při pročítání básníkůvy korespondence, a po prvé správně reprodukovali Mickiewiczův dopis Lelewelovi.

Museum dokončuje bibliografii dopisů a básnickovy ikonografie, do níž je pojmuto studium i popis portrétů a soch a připravuje materiál pro Mickiewiczův slovník.

Vedle úlohy vědecké instituce, střediska všech údajů a vědomostí o Mickiewiczovi, bude mít neocenitelný význam při dalším bádání básníkovy díla výstavní část musea, která bude v nejširších masách pracujících šířit vědomosti o Mickiewiczově životě a díle. Právě za tím účelem byla v prvních srpnových dnech otevřena výstava. Výstava ukazuje náznakovým, ale velmi sugestivním způsobem Mickiewicze člověka a umělce. Jsou zde vedle reprodukcí i rukopisy, prvotisky a památky, které názorně osvětlují Mickiewiczův pobyt v Rusku, jeho revo-

luční činnost v době Jara národů (1848) a z literárních momentů seznamují diváky dosti důkladně se vznikem »Pana Tadeáše«.

Vedle výstav populární povahy chce museum seznámit veřejnost důkladněji s jednotlivými částmi oddělení a



Pomník Adama Mickiewicze ve Varšavě

proto uspořádá krátkodobé výstavy rukopisů, památek, soch, portrétů atd. Tyto výstavy budou uspořádány k stému výročí básníkovy smrti (roku 1855).

V přípravách na tyto oslavy bude museum plnit důležitou funkci jako spolupracovník výboru Adama Mickiewicze. V souvislosti s připravovanou soutěží na nejlepší Mickiewiczovy sochy a obrazy, jakož i soutěží na zhudebnění několika Mickiewiczových básní bude mít Mickiewiczovo museum příležitost značně zvětšit své sbírky.

Zmíněné výstavy budou jenom částí velké akce popularisování básníkovy života a díla. Museum zřídí rovněž putovní výstavy s fotografickým materiálem, které proniknou do nejdálčenějších míst země a ve větších městech budou instalovány v závodních klubech, kulturních domech a školách.

Broniewski a jiní polští básníci v cizích překladech

ANDRZEJ SZARECKI



Básník Broniewski byl za svou 25letou záslužnou uměleckou činnost vyznamenán Komandérským křížem a hvězdou řádu Polského osvobození

Leží před námi dva překlady: „Pařížská komuna“ od Broniewského v češtině a slovenštině. Knihy mají vkusnou grafickou úpravu a krásné ilustrace. Český překlad je dílem známého básníka Jana Pilaře, který je rovněž autorem předmluvy. Slovenské vydání, přeložené Mirem Procházkou, je provázeno předmluvou Ryszarda Matu-szewského.

V jiné malé knížce s rudou vlajkou na obálce nalézáme překlad poemy Broniewského o generálovi Świerczewském a vyprávění Janiny Broniewské „Generál Karol Świerczewski, bohatýr polského osvobození“. Překlad poemy Broniewského, jehož autorem je Erich Sojka, snaží se vystihnout prostý, srozumitelný básnický styl a různorodou versifikaci.

Mnoho básní Broniewského přináší rovněž česká antologie „Nová polská poesie“. O Broniewském lze všeobecně říci, že se do cizích jazyků nejčastěji a nejhodněji překládá. V antologii je překlad „Slova o Stalinovi“, „Naděje“ a „Mazowsze“. V chronologickém pořadí nalézáme zde nejkrásnější revoluční verše Broniewského z meziválečného období. Ctíždostí antologie je podat celkový obraz současné polské poesie a zahrnout v ní jak tvorbu starší generace, tak i debuty mladých. Vedle Mieczysława Jastruna (od „Věci lidské“ až k „Barvám země“), Adama Ważyka, Juliana Tuwima, St. R. Dobrowolského, K. I. Gałczyńskiego věnovali pořadatelé antologie nejvíce místa Broniewskému. Z mladé generace najdeme zde verše Andrzeje Brauna, Tad. Kubiaka, Andrzeje Mandaliana, Edwarda Hołdy a jiných.

Antologie seznamuje nás zajímavým

způsobem s překladateli polských básní. Jsou mezi nimi čtyři básníci: Jan Pilař, Jaroslav Závada, Erich Sojka a Josef Rumler. Ve sbírce se výrazně zračí jejich zájmy. Téměř všechny překlady Broniewského jsou z pera překladatele „Pařížské komuny“ Jana Pilaře. Se jménem Josefa Rumlera setkáváme se u básní Mieczysława Jastruna (s výjimkou jedné), ale nevidíme je u žádného jiného básníka. Překladatelem veršů Juliana Tuwima a Adama Ważyka je Jaroslav Závada. Již jenom těchto několik příkladů svědčí o cenné vlastnosti českých překladatelů — o specializaci, o přesném zaměření zájmů.

Na obálce knihy, pečlivě vydané v Dietz Verlag Berlin, čteme „Hoffnung“ („Naděje“). Výbor básní Broniewského, vydaný v NDR, byl pojmenován podle jeho poslední sbírky. V předmluvě Friedricha Wolfa čteme m. j. „I my dnes na našem místě jsme plni naděje. Podáváme ruku spolubojovníkovi Broniewskému, největšímu básníkovi lidového Polska“.

Max Zimmering zvolil si pro překlad nejlepší verše Broniewského. Jsou zde tři velké poemy: „Die pariser Komune“, „Das Wort über Stalin“ a „Hoffnung“. Vedle těchto básní obsahuje sbírka nejlepší předválečné verše Broniewského: „Elegie auf den Tod Ludwig Warynskis“, „Ehre und Dynamit“, „Der Mond in der Pawiastrasse“ a z poválečných „Die Fünfzig“.

Měřítkem popularity Broniewského v Sovětském svazu je nejenom zařazení jeho básní do antologií, jako byla na příklad sbírka „Básníci v boji o mír“. Jedním z nejpopulárnějších vydavatelství, pronikajícím mezi nejširší vrstvy odběratelů, je „Knihovna Ogoňoka“. „Izbrannoje“ Broniewského,

vyšlé v této knihovničce, mohou se pochlibit nákladem, jakého se nedočkal žádné polské vydání: 150.000 výtisků. Broniewski je nepochybně nejznámějším polským básníkem v Sovětském svazu. Známý jsou jeho styky s Majakovským a pilně se sleduje jeho tvůrčí dráha. A opět k nám promlouvají se stránek ruské knihy tak blízké nám verše. Abychom nemuseli opakovat jejich tituly, řekneme, že antologie obsáhla nej-cennější poemy a básně Broniewského, a to jak předválečné, tak i poválečné.

Antologie „Polnische Lyrik“, vydaná ve Vídni, jednoznačným titulem úvodního slova dobře vystihuje vydavatelův záměr „Dichtung kämpfender Humanität“ (napsal Ernst Fischer). Několik vybraných básní Kochanowského, Mickiewicze a Słowackého má ukázat, jak vysvětluje úvod, celkovou tradici polské poesie. Hlavní důraz byl položen na současnou dobu, kterou reprezentuje vedle poválečné poesie bohatý výběr pokrokové lyriky meziválečného dvacetiletí.

„Polské listy“ („Pages polonaises“), antologie polské poesie a současné prózy vyšla nedávno a Paříži (1953) s předmluvou známého marxistického kritika André Wurmsera. Vydavatelé antologie si vytkli několik úkolů: informovat francouzské čtenáře o novém životě polské literatury, o jejím humanistickém aspektu a o tom, jak se v próze a poesii odráží nová skutečnost.

Větší část antologie však zaujímá próza. Najdeme zde většinou nejrepresentativnější zjevy současné polské poesie. Broniewského, Jastruna, Ważyka, Tuwima, Iwaszkiewicze, Brauna, Mandaliana a Woroszylského.

Členové Svazu mládeže mezi nejlepšími plachtaři světa



Plachtařské letiště v Leśně u Poznaně. Instruktaž pilotů před odletem

Bilance dosavadních úspěchů polských plachtařů je opravdu radostná a přitom poučná. Radostná proto, že je z ní zřejmé, jak neustále roste a mohutní naše vlast — důležitá složka nepřemohitelného tábora míru — jak roste a rozvíjí se náš lidový plachtařský sport. Poučná je proto, neboť jasně a nevyvrátitelně dokazuje, že jedině za podmínek lidovlády je možný tak nádherný a masový rozvoj krásného leteckého sportu, který je v kapitalistických zemích sportem elitním, nepřístupným mládeži dělnického a rolnického původu.

Přihlédneme blíže k úspěchům, jichž lidové Polsko dosáhlo na tomto poli. Během celého meziválečného období do roku 1939 získali polští piloti větroňů celkem 225 stříbrných plachtařských odznaků. V lidovém Polsku během pouhých sedmi let získali polští plachtaři (do 1. srpna t. r.) 480 odznaků toho druhu. Zlatý odznak nezískal před válkou ani jeden polský pilot, kdežto po válce jich dobyli již 82, z toho v letošní sezóně 32. Před válkou překonali polští piloti bezmotorových letadel pouze jeden světový rekord, kdežto po osvobození země již 10. Národních plachtařských rekordů bylo překonáno za dobu existence lidového Polska již 100, z toho letos 20.

Na návrh lidového Polska zavedla Mezinárodní organizace leteckého sportu v r. 1949 nejvyšší odznak pro piloty větroňů „Zlaté D“ s třemi diamanty.* A právě na tomto poli mohou se polští piloti pochlubit úspěchy, které je zařazují mezi nejlepší plachtaře světa. Piloti větroňů Polské lidové republiky získali během pouhých čtyř let 107 diamantů.

44 pilotů po jednom diamantu,
15 pilotů po dvou diamantech,
11 pilotů po třech diamantech.

Zaslouží pozornosti skutečnost, že na celém světě existuje jen 18 pilotů, kterým se podařilo získat všechny 3 diamanty, a mezi nimi je 11 Poláků! Mezi ostatními nositeli 3 diamantů jsou 4 Francouzi, 1 Američan, 1 Angličan a 1 Němec (bydlí trvale v USA).** Je to nesporný úspěch, který nemá obdoby v dějinách plachtař-

ského sportu, stejně jako nemají obdoby letošní plachtařská mistrovství Polska v Leśně. Byl to největší plachtařský podnik světa v posledních letech, a to jak po stránce přímo masové účasti soutěžících, tak i po stránce sportovní a organizační úrovně. Během těchto mistrovství členové Svazu polské mládeže, piloti Ligy přátel vojáka, provedli po prvé v dějinách plachtařství masový přelet 27 pilotů na trojúhelníkové trati dlouhé 300 km. Je to velmi nesnadná konkurence a provedlo ji předtím jen několik pilotů na světě, mezi nimi jeden Polák. Během závodů v Leśně překonali piloti větroňů 14 polských rekordů a jeden světový.

Nynější stav polských národních plachtařských rekordů svědčí o tom, že Polsko zaujímá v tomto sportovním odvětví jedno z nejpřednějších míst na světě. Uvádíme několik údajů o těchto rekordech:

Jednosedadlové větroň — muži:

Doba trvání letu — 35 hodin 14 minut.
Přímý přelet — 615 kilometrů.
Absolutní výška — 8130 metrů.

Dvousedadlové větroň — muži:

Přímý přelet — 544 kilometrů.
Cílový přelet — 544 kilometrů (současné světový rekord).

Absolutní výška — 9293 metrů.

V tabulkách mezinárodních rekordů zaujímají Poláci 4 místa, v tom jsou 4 ženy.

Tato čísla přesvědčivě ilustrují sílu polského plachtařského sportu ve světovém měřítku. Svědčí také o tom, že polské plachtařství nejenom dohonilo, ale také předstihlo všechny kapitalistické státy a že si rychle razí cestu k dalším úspěchům. Tvůrci těchto úspěchů jsou polští svazáci, kteří patří mezi nejlepší polské piloty větroňů. Pověsíme si několika z nich:

Posluchač vratislavské polytechniky **Jerzy Popiel** je členem Svazu polské mládeže. Je mu 22 let a letos získal titul plachtařského mistra Polska. Obdržel Zlatý odznak s 3 diamanty a vytvořil nový světový rekord.

Andrzej Ziemiński z varšavského aeroklubu je dvacetiletý a je rovněž členem SPM. Ziemiński získal IV. stupeň plachtařského výcviku a Zlatý odznak s 3 dia-

manty. Vytvořil polský národní rekord v přímém přeletu na jednosedadlovém větroňu (620 km). Zúčastnil se VIII. a IX. krajských přeborů v plachtění. Na I. celostátních plachtařských mistrovstvích letos v Leśně získal titul vicemistra Polska.

24letý **Zbigniew Kirakowski** ze Slezského aeroklubu je synem zámečnicka. Svazák Kirakowski začal létat na větroňu v r. 1949. Nyní má IV. stupeň plachtařského výcviku a Zlatý odznak s 3 diamanty. Je posluchačem slezské polytechniky a zúčastnil se IX. krajských plachtařských přeborů v Poznaně a I. celostátních mistrovství v Leśně, kde skončil na 5. místě.

V Ostrowském aeroklubu létá **Henryk Zydoreczak**. Je mu 22 let a jeho otec je železničářem. Rovněž Zydoreczak, povoláním soustružník, je členem SPM. Létat začal v r. 1950, kdy také absolvoval II. stupeň výcviku na větroňu. Další stupeň získal ve svém mateřském aeroklubu. Je nositelem Zlatého odznaku s 3 diamanty. Startoval na mistrovstvích v Leśně a skončil jako sedmáctý.

Známost pilotkou je svazáčka **Wanda Szemplińska**, posluchačka varšavské polytechniky. Dobyť titul mistryně Polska v plachtařství na rok 1953 a jeden světový rekord — to jsou její dosavadní největší úspěchy.

21letá **Maksymiliana Czmielówna** ze Slezského aeroklubu Ligy přátel vojáka ve Stalinogrodě je dcerou horníka, reemigranta z Francie. Je členkou SPM a má nyní IV. stupeň plachtařského výcviku. Startovala na I. celostátních přeborech v Leśně, kde se mezi ženami umístila na čtvrtém místě.

Mladých, znamenitých pilotů větroňů je v Polsku mnoho a v krátké reportáži je všechny nelze ani vyjmenovat. Polští svazáci svými krásnými úspěchy v plachtění dokazují, že čestně plní směrnicu soudruha Bolesława Bieruta a usnesení ÚV Svazu polské mládeže ve věci záštity nad polským letectvem. Polská mládež létá stále směleji a lépe. A v den letectva může hrdě hlásit vládě a straně o svých úspěších. Za starostlivé péče strany a vlády dobývá pro lidové Polsko nové vzdušné dráhy.

Bibi Jón

J. R. KONIECZNY

* Jednotlivé diamanty se získávají: 1. za přelet vzdálenosti nad 500 km v přímé linii; 2. za cílový přelet vzdálenosti 300 km; 3. za výškový let nad 5000 m.

** Sovětský svaz neprovádí registraci plachtařských odznaků toho druhu. Piloti větroňů jsou klasifikováni zvlášť.

NOVÉ POLSKO, obrázkový měsíčník, informující o novém Polsku. Řídí redakční kruh. Redakce: Praha III, Valdštejská 8, telefon 60023, tiskne Rudé právo, vydavatelství ÚV KSC, Praha II, Na Florenci 13. Novinová sazba povolena fidejistvím pošt v Praze číslo 1a-Gre 2372 OB. Účet Státní banky č. s. 730324. Tajemník redakce přijímá v pondělí a ve středu od 9—11 hodin. Cena sešitu Kčs 1,20. Roční předplatné s poštovní zálohou Kčs 13.—. Vydavatel Polská informační kancelář, Praha II, Václavské náměstí 10. Dohledací úřad Praha 022.

Pójdę na Stare Miasto

Słowa E. FISZER
Muzyka W. SZPILMAN



II
Wszystko tu znam od dziecka
I ukochałem wszystko
Na Piwniej, na Zapiecku,
Na Starym Rynku też.
Gdy w złoceniach zabłyśną
Domy stare i słynne,
Chcę oglądać to blisko,
Blisko dachów i wież.

Refren:

Tempo umiarkowane

Pójdę na Sta-re Mia-sto, nie by-łem tam od
weso-raj, nie mógł-bym w no-cy za-snąć,
gdy-bym nie po-szedł dziś. Wi-dzę do-my w ko-
ło-rach, jak się wzrós-za ku gwiaz-dom, a la-
car-nie wie-czo-rem ka-żę ma-rzyć i
śnić. *P* Ach, za-miesz-kać wy-so-ko, wy-so-
ko i za-pra-szać go-tę-bie z o-bło-ków, *mf* uko-
cha-ną wy-chy-lić się z o-kien na Sta-rów-kę, gdzie
ra-dost i spo-kój, a je-że-li nie miesz-kać, to
iść *p* i zo-ba-żyć, jak pięk-nie tu dziś.



„Naše cesta je bojem o mír až do konečného vítězství!“ Za účasti více než 1.000 delegátů ze 106 zemí zasedal ve Varšavě ve dnech 27. srpna až 2. září t. r. III. světový kongres